

vesoljski

Letnik XVII.

Celovec, petek, 30. marec 1962

Štev. 13 (1037)

Združimo in okrepimo sile v boju za mir in demokracijo

Tukaj prinašamo nekaj načelnih misli iz referata na nedeljskem občnem zboru Zveze koroških partizanov.

Zbvali smo se na našem občnem zboru v času, ko so v svetu spet na delu sile, ki ponovno skušajo ustrahovati miroljubne narode, da bi zavirali njihov demokratični in socialni razvoj, da bi z nasiljem mileše in krutejše oblike zasužnjili ljudstva, ki se bore za svojo svobodo, za demokracijo in mir v svetu. Za te visoke ideale človečnosti smo se bojevali tudi koroški partizani in največja pridobitev tega našega boja je mir, ker samo v miru je človeštvo, je narod, je družina in je človek lahko srečen. Popolnoma zgrešena je miselnost, da miru ni mogoče obraniti, češ vojne so bile in vojne morajo biti tudi v bodoče in da je mali človek brez moči, kadar gre za odločanje o miru ali vojni. Zavedati se moramo, da je taka miselnost podedovani greh pretekle vzgoje, ko je vladajoči razred vzgajal brezpravne množice v strahopetne, pohlevne in ponižne sužnje, ki so verjeli, da le vladajoča gosposka, ki je poslana od Boga, lahko odloča o usodi naroda in ljudskih množic.

Tudi v prvih letih nacizma so bili nekateri mnenja, da smo proti vojni in proti nacizmu brez moči. Toda zgodovina partizanske borbe je pokazala drugače. Takrat se je preprosti delovni človek združil z delovnim inteligencom in oba sta zgrabila za orožje; takrat so se uprle množice, ker so se zavedale svoje moči. Koroški Slovenci smo se vključili v boj svobodoljubnih narodov in končno tudi zmagali, ker je bil naš program globoko človečanski, ker smo se borili za pravično stvar.

Takratna aktivnost in dejavnost sta bili zelo tvegani, saj nacisti niso izbirali in niso prizanašali niti otrokom niti nosečim materam. Danes naša aktivnost ni več tvegana, je pa prav tako potrebna in nujna, če želimo doprinesiti svoj delež za obranitev miru in za utrditev demokracije. Pri tem se moramo zavedati, da je že pasivnost ljudskih množic sama v veliki meri podpora tistim elementom, ki hočejo zanetiti novo vojno in pahniti človeštvo v novo trpljenje, v nesrečo in bedo. Toda ni sovražnika, ni sistema na svetu, ki bi lahko uničil narod, kateri hoče živeti in ki je pripravljen, boriti se za svoj obstoj. To nam je pokazala naša partizanska borba in to nam v teh dneh dokazuje primer alžirskega ljudstva, ki ga še tako moderno opremljena armada ni mogla uničiti, ker ga je vodila ideja, ki je bila močnejša od jeklene orožja.

Danes so po naših vaseh spet na delu sile, ki zastrašujejo naše ljudstvo in ponovno grozijo z izselitvijo. To prihaja od strani sovražnikov demokracije in miru, to ni nič drugega kot poskus, da bi preprostega človeka zastrašili, ga razorožili v borbi za demokracijo in mir in ga polagoma spremenili v poslušnega, boječega strahopetca, s katerim bi fašizem v novi obliki lepega dne res spet lahko obračunal. Zato moramo biti tudi vnaprej budni, da bomo preprečili škodljivo delovanje takih elementov, ki niso le sovražniki našega ljudstva, marveč sploh sovražniki demokracije in miru.

Potrebno pa je, da prav ob dvajsetletnici našega oboroženega upora proti fašizmu ugotovimo tudi dejstvo, da se koroški slovenski partizani v tej veliki osvobodilni borbi nismo borili samo za svobodo svojega ljudstva. Borili smo se tudi za osvoboditev in zopetno vzpostavitev demokratične Avstrije in za zmago demokracije v svetu sploh. Zato je naša dolžnost, da tudi danes ne ostanemo zaprti v svojem krogu, marveč se aktivno vključimo v družbeno življenje naše domovine Avstrije. Tudi med nemško govorečim avstrijskim prebivalstvom so široke demokratične množice, ki so v času nacizma prav tako preizkusile gorje vojne in strahote nasilja. Avstrijski demokrati prav tako z zaskrbljenostjo gledajo na porajajočo se nevarnost neonacizma in se prav tako kot mi borijo za iste ideale, za mir in demokracijo, za boljše socialne pogoje in za enakopravnost vseh državljanov.

Naj bo torej tudi ta občni zbor manifestacija naše želje po sodelovanju z vsemi demokratičnimi silami. Le v takem sodelovanju je jamstvo pozitivnih uspehov našega skupnega prizadevanja za mir in demokracijo pri nas v Avstriji in v svetu, za boljše bodočnost človeštva, ki ima le eno željo: živeti hoče v svetu miru in pravičnih odnosov med narodi in ljudmi!

Petnajsti občni zbor Zveze koroških partizanov:

Čuvajmo pridobitve borbe proti fašizmu!

Petnajsti občni zbor Zveze koroških partizanov zadnji nedeljo je potoval v znamenju dveh zgodovinskih obletnic našega ljudstva: 20-letnice začetka oboroženega upora koroških Slovencev proti fašizmu in 20-letnice nasilne izselitve koroških slovenskih družin. Tema obletnic je bil dan glavni poudarek v referatu predsednika ZKP, kakor tudi v živahni diskusiji ter še posebej v resoluciji, ki jo je občni zbor soglasno odobril in sklenil nasloviti na zvezno in deželno vlado.

Občni zbor je uvodoma počastil spomin na umrle člane, nato pa je imel predsednik ZKP Karel Prušnik-Gašper obširen referat, katerega glavne misli objavljamo na posebnem mestu. Za njim je spregovoril predsednik deželnega vodstva KZ-Verbanda Nischelwitzer, ki se je občnega zbora udeležil kot gost. Poudaril je potrebo po enotnosti vseh protifašistov in nakazal pojave neonacizma, posebno pa je opozoril na protifašistično manifestacijo, ki jo KZ-Verband pripravlja za 7. april v Celovcu.

V naslednji diskusiji je najprej dr. Luka Sienčnik ponovno vneto vabil na demonstracijo KZ-Verbanda. Na žalost je to priložnost in poznejšo razpravo zlorabil za strankarsko-politično propagando in se spozabal tako daleč, da je zlobno omaloževal celo občni zbor Zveze koroških partizanov in zlasti spominsko proslavo dvaj-

setletnice izseljevanja koroških Slovencev, ki jo v očigled tega za naše ljudstvo zgodovinskega dne pripravljata obe osrednji slovenski organizaciji. Njegovo demagoško in provokatorično postavljanje ni služilo ne enotnosti koroških Slovencev niti enotnosti slovenskih in avstrijskih antifašistov in tudi ne njegovi „Enotnosti“ sami, marveč je bilo tipičen odraz ožine avstrijske skrajne levice, ki zaprta v svoj začarani krog okoli sebe ne vidi niti pozitivnih dogajanj in zato v škodo avstrijskega naprednega gibanja nujno ostane izolirano od širokih množic.

S posebnim zanimanjem so navzoči poslušali izvajanja predsednika ZSO dr. Francija Zwitterja, ki je v diskusiji med drugim dejal:

Slišali smo o raznih protifašističnih manifestacijah in dovolj jasno smo povedali, da nismo za to, da bi prišlo do zopetnega

izseljevanja. Toda zavedati se moramo, da manifestacije same niso dovolj. Potrebno je predvsem vztrajno in odločno vsakdanje delo. Vsak dan znova moramo z delom dokazovati, da smo koroški Slovenci še tukaj in bomo tudi ostali, pa čeprav nas na papirju morda ne bodo več ugotovili. Če enkrat so nas hoteli izbrisati, pa ne samo na papirju, toda naše ljudstvo je dokazalo, da se zna boriti za svoj obstoj.

Danes smo priča raznim neonacističnim izzivanjem in atentatom in treba je enkrat jasno povedati, da smo se tudi koroški Slovenci znali boriti z bombami. Toda zrelimo dovolj in vemo, kdaj je čas za tako borbo. Danes je treba strniti vse sile za mir, kajti odstranitve dvojezičnih napisov so fanali, ki kaže, da so na Koroškem na delu sile, katere nečesto mirmega sožitja, in skrutitve grobišč so znak, da je treba biti buden. Če kdo, potem koroški Slovenci vemo, da je zakon v zaščito notranjega miru nujno potreben, saj do danes niso našli krivcev zločinskih atentatov in niso uvideli potrebe ukrepanja proti netilcem narodnostne mržnje. Gre za pridobitve protifašističnega boja, za enakopravnost, za demokracijo in mir. Za te pridobitve pa se je treba boriti povsod in vsak dan.

Koroški Slovenci bomo 14. aprila na spominski prireditvi obujali spomin na izselitev. Odločno bomo povedali, da ne dovolimo, da bi z nami delali kot dolga desetletja. Strnjeno bomo obudili spomin na črni dan v naši zgodovini, pa tudi na junaški dan, saj so tisti, ki so takrat ostali doma, šli v oboroženo borbo, katerega ni bila ozka; nismo se borili samo za narodnostne zahteve, marveč tudi za svobodo in mir v Avstriji in v svetu. Tako hočemo tudi ob dvajsetletnici vstaje in izseljevanja stati v prvih vrstah v boju za demokracijo in nevtralnost Avstrije ter za narodno enakopravnost.

Udeležba na občnem zboru je bila zgovoren dokaz, kako globoko zakoreninjena in razširjena je med našim ljudstvom ideja protifašističnega boja. Srednji dvorano Delavske zbornice so napolnili bivši partizanski borci in borke, nekdanji aktivisti in drugi sodelavci protifašističnega gibanja, partizanski invalidi in zastopniki tistih številnih družin, ki so širom naše zemlje kljub življenjski nevarnosti požrtvovalno podpisale in širile osvobodilni pokret. Časno zastopana pa je bila tudi mlada generacija, ki se zaveda svoje odgovorne naloge, da bo zvesto čuvala pridobitve in nadaljevala tradicijo tega velikega boja vseh svobodoljubnih narodov.

Koroški slovenski partizani, zbrani na svojem občnem zboru dne 25. 3. 1962, so sklenili nasloviti na zvezno in deželno vlado naslednje

resolucijo:

Koroški slovenski partizani, ki smo se z orožjem v roki borili proti nacifalizmu z zaskrbljenostjo spremljamo pojave porajajočega se neonacizma, oživiljanja antisemitizma in na Koroškem še posebej jačenja nemškega nacionalnega sovinitzma.

V tej zvezi opozarjamo zvezno in deželno vlado na znano pobalinstvo očakanja kljukastih krivcev ob začetku procesa proti Eichmannu, na skrutitve židovskih pokopališč, na vsako leto ponavljajoče se požiganje trakov in venec na partizanskih grobovih, na protizakonito vplivanje na naše ljudi in hujkanje proti zavednim koroškim Slovincem ob vsakoletnem žolskem pisanju in zlasti ob lanskem ljudskem številu ter končno na šovinistično hujkanje proti upravičenim zahtevam našega ljudstva v delu nemškega tiska in v posameznih nemških narodno-probojnih družtvih.

Ob teh neizpodbitnih dejstvih smo tembolj razočarani, da proti

vsem tem pojavom do danes ni bilo storjenih nobenih učinkovitih ukrepov. Kakor pa eni strani z dovoljstvom pozdravljamo sklep zvezne vlade, da bo obnovila zločinsko razstreljeni spomenik v čast padlim za svobodo v borbi proti fašizmu na pokopališču v St. Rupertu pri Velikovcu, tako smo pa drugi strani razočarani, da pristojni organom do danes še ni uspelo najti krivcev in storilcev tega zločina. To je še posebej značilno zaradi tega, ker policijske oblasti v nobenem primeru, ko je šlo proti koroškim Slovincem, niso našle krivcev. Naj omenimo v tej zvezi le odstranitve slovenskih napisov, zahrblne napade na zavedne koroške Slovence in ne nazadnje značilnost, da tudi državno pravdnštvo doslej niti v enem samem prijavljenem primeru ni našlo vzroka za ukrepanje, čeprav gre v nekaterih slučajih za nedvoumno prekrške proti § 302 kazenskega zakona.

Zato koroški slovenski partizani pozdravljamo predlog pravosodnega

ministra dr. Christiana Brode za spremembo kazenskega zakona „v zaščito notranjega miru“ in ne moremo razumeti pomislekov proti uzakonitvi teh nujno potrebnih določil v zaščito verskih, rasnih in narodnostnih skupin, iz zgodovine nacizma na Koroškem vendar vemo, da so vsi poborniki proti upravičenim narodnostnim zahtevam koroških Slovencev bili po tem najhujši poborniki nacizma, ki se ni ustajali pred fizičnim iztrebljanjem židovskega in drugih negermanskih narodov.

Ob dvajsetletnici začetka oboroženega upora koroških Slovencev in nasilnega izseljevanja našega ljudstva zato tembolj pozorno in resno spremljamo zgoraj omenjene pojave, ki so sila podozorni onim iz časa neposredno pred nacistično okupacijo. Pri tem moramo opozoriti tudi na dejstvo, da so v ozadju iste sile, ki načelno mirnega sožitja med narodoma na Koroškem. Zato zvezno in deželno vlado opozarjamo na vse to in pričakujemo ustrezne ukrepe.

Po prvem delu razorožitvene konference:

„Začetek dober“ — „Izgledi niso slabi“

Tako nekako se v jeziku diplomatov glasi ocena prvega dela sedanje razorožitvene konference v Ženevi, kjer so razgovori prešli v drugo fazo, odkar so zunanji ministri Amerike, Anglije in Sovjetske zveze zapustili zeleno mizo in odpovali domov, da svojim šefom in vladam poročajo o sedanjem poteku konference.

Tik pred odhodom je ameriški zunanji minister Rusk še podrobno obrazložil ameriški načrt za razorožitev, medtem ko je sovjetski zunanji minister o sovjetskem načrtu govoril že takoj v začetku zasedanja. Amerika še naprej vztraja pri mednarodnem nadzorstvu razorožitve, Sovjetska zveza pa prav tako ni spremenila svojega stališča, češ da bi tako nadzorstvo pomenilo legalizacijo vohunstva. Kljub temu pa sta Rusk in Gromiko na posebnih razgovorih, kjer sta obravnavala razna mednarodna vprašanja, dosegla „razjasnitev medseboj-

nih stališč in gotov napredek“, kot sta ugotovila v skupnem komuniqueju. Zato v političnih krogih prevladuje mnenje, da je bil dosednji potek razorožitvene konference, čeprav še ni privedel do konkretnega sporazuma, kljub temu „dober začetek“, ki upravičuje upanje, da tudi v bodoče „izgledi ne bodo slabi“, posebno še, ker je bila na vseh straneh poudarjena pripravljenost za nadaljnje razgovore.

Predvsem pa vzpodbuja k rahlemu optimizmu dejstvo, da je danes tudi v Ameriki že opaziti mnogo bolj prožno stališče glede „sestanka na vrhu“, kot ga je predlagal Hruščev in sta se zanj izrekla tudi Mac Millan ter de Gaulle. Morda bi prav tako srečanje bilo koristen uvod v konkretnije in zlasti uspešnejše obravnavanje ter reševanje sedanjega napetega položaja v svetu.

Vesoljsko sodelovanje med Ameriko in Sovjetsko zvezo

V ponedeljek so se v New Yorku začela pogajanja med predstavniki Amerike in Sovjetske zveze o bodočem sodelovanju obeh držav pri raziskovanju vesolja. Pobuda za tako sodelovanje je prišla od strani Hruščeva in po uspešnem poletu ameriškega astronavta Glenna se ji je priključil tudi Kennedy.

Svetovna javnost je pripravljena obah veseliti za tako sodelovanje iskreno pozdravila in izrazila upanje, da bi pogajanja privedla do konkretnijih akcij, katere bi prispevale ne le k razširitvi sovjetsko-ameriškega znanstvenega sodelovanja, temveč tudi k izboljšanju odnosov med obema silama, s tem pa do zmanjšanja mednarodne napetosti. Prav tako je začetek pogajanj zelo ugodno ocenil tudi sovjetski tisk ter poudaril, da obstoje med Ameriko in Sovjetsko zvezo sicer še precejšnje razlike v gledanju na razne mednarodne probleme, vendar so dane možnosti za pogajanja tudi o drugih vprašanjih, ki vlivajo upanje v možnost zblizanja stališč in izboljšanja odnosov med obema silama.

Predsednik ZKP na občnem zboru:

„Danes se kaj takega ne bi moglo več zgoditi!“

Na nedeljskem občnem zboru Zveze koroških partizanov se je predsednik Karel Prušnik-Gašper v svojem referatu med drugim dotaknil tudi letošnje dvajsetletnice nasilne izselitve več sto koroških slovenskih družin in dejal:

Leta 1942 je uspelo nacistični policiji v dveh dneh, 14. in 15. aprila, izseliti in razlastiti nad 300 slovenskih družin. V dveh dneh je bilo nad tisoč naših ljudi oropanih vsega premoženja. Kako je bilo to mogoče, se danes sprašujemo. Nacizem je znal izrabiti dolgoletno nasilno raznarodovanje, izkoristil je dolgoletno zastraševanje našega ljudstva. Ko se bomo tega najtemnejšega dne v naši zgodovini spominjali 14. aprila na veliki prireditvi v Celovcu, si moramo biti na jasnem, da se je medtem veliko spremenilo. Ali bi se danes še kdo drznil, dotakniti se naših domov? Prepričani smo lahko, da bi se odpor razplamtel že prvo uro, ko bi nas hotel nekdo spet pregnati z naših domačij!

Ugotoviti je treba, da je tudi to velika pridobitev naše partizanske borbe, to je kapital, ki ga nosimo koroški Slovenci v srcih. In to pridobitev moramo čuvati in gojiti ter jo posredovati naši mladini, kajti samozavest, prepojena z uporniškim duhom, je jamstvo za ohranitev in utrditev demokracije in miru tako pri nas kakor tudi v svetu. Zato je naša dolžnost, da vzgajamo našo mladino v narodno in razredno zavedne in razgledane ljudi, kajti staro je pravilo, da izhaja izkoriščanje človeka po človeku iz istih korenin, iz katerih izhaja tudi zatiranje naroda po narodu.

Pogosto naletimo na pripombe: „Pustimo že enkrat preteklost, da ne bomo še enkrat nesrečni, kot smo že bili; saj nam

že spet grozijo z izselitvijo!“ Kaj pomeni to? To ni nič drugega kot prišepetavanje od strani sovražnikov demokracije in sovražnikov miru, ki so spet na delu, da bi ustrahovali demokratične množice in tako

Pogled na del udeležencev 15. občnega zbora ZKP

Pritožba koroškega Slovenca v Strassbourgu baje zavrjnena?

Čeprav niti pritožitelj sam niti njegov pravni zastopnik do danes nista prejela odločitve Komisije za človečanske pravice, ves avstrijski tisk poroča, da je imenovana komisija pritožbo koroškega Slovenca baje zavrnila.

Iz tiska posnemamo, da je Komisija za človečanske pravice sledila avstrijski argumentaciji, češ da členu 6 konvencije o človečanskih pravicah ni aplicirati na ta primer, ker pri pritožitelju ne gre ne za obtožbenca niti za civilno-pravnega tožitelja, marveč za zasebnega tožitelja, kateri primer v členu 6 ni naveden; člen 14 konvencije pa baje ni bil kršen, ker Izop razume tudi nemški in ga je zastopal odvetnik, ki prav tako zna nemški.

Če poročila tiska držijo, je bila pritožba zavrjnena zgolj iz formalnih vzrokov, na katere se je krčevito opirala tožena stranka — republika Avstrija. V stvari sami pa je brez dvoma uspel pritožitelj Franc Izop, ki je pred širokim evropskim forumom odkril neiskreno izvajanje mednarodnih in ustavnih določil v korist manjšin s strani Avstrije, ki vsepovsod najde formalne vzroke, da se izogne prevzetim obveznostim.

Avstrija, ki je očitala koroškim Slovincem, da so ji s tem korakom hoteli škodovati, ima po svoji lastni zaslugi sedaj svoj »Testprozess«. Le-ta ji že danes jasno pove, kako bo z njeno pritožbo in s pritožbami južnih Tirolcev pred svetovnimi forumi. Italijani bodo sedaj lahko prikazali, da južni Tirolci nimajo pravice govoriti v svojem jeziku pred sodišči, čim razumejo tudi italijanski jezik ali imajo vsaj odvetnika, ki govori tudi italijanski. S svojim ozkim, nestrpnim postavljanjem je Avstrija torej napravila le medvedjo uslugo Italiji in škodovala sebi in svoji manjšini v Italiji. Ko bodo italijanski časopisi podobno avstrijskim pisali »Strassbourg zavrnil, 'Vorstoss' Avstrije« — »Italija ne diskriminira« — »Kverulant zavrjnjen« itd., bodo odgovorni morda le spoznali, da s formalnim izigravanjem ni mogoče reševati manjšinskih problemov.

Značilno pa je, da je avstrijski tisk kakor grob molčal o pritožbi vse dotlej, dokler ni bila zavrjnena. To je najboljši dokaz, da nikakor niso imeli čisto vest in je pritožba Franca Izopa stvarno utemeljena. Tako je zapisal celo dr. Theodor Veiter, ki sicer nikakor ni naklonjen zahtevam koroških Slovinccev, neposredno pred obravnavo v Strassbourgu, da je pri strassbourški Komisiji za človečanske pravice več pritožb, »od katerih je najmanj ena (Application No. 808/60, slučaj Roček) že preverjena in sprejeta, tako da je obsodba Avstrije, če pride zadeva do Sodišča za človečanske pravice, skoraj gotova... Že danes je gotovo, da bo Avstrija takoj potegnila krajšega«.

Ko bo znano besedilo zavrnitvene odločbe, bomo še ponovno zavzeli k stvari podrobno načelno stališče.

sta prišla sama od sebe, da nam današnje socialne pridobitve, o katerih se našim prednikom niti sanjalo ni, niso bile podarjene. Za vse te velike pridobitve je človeštvo moralo doprinesiti ogromne žrtve in če se za te pridobitve ne bomo stalno borili in jih ljubosumno čuvali, se prav lahko zgodi, da jih spet zgubimo, kot usahne in se posuši roža, če ji ne prilivamo.

Naša mladina mora torej spoznati, da vse te pridobitve niso nastale same od sebe, da so tudi narodnostne pravice, v kolikor jih koroški Slovenci danes uživamo, le sad vztrajne borbe in ogromnih žrtv. Toda te pravice še niso popolne, naša narodna njiva je še le osejana in še ne raste tako, kot smo si to želeli, ko smo se boje-

vali za lepšo bodočnost. Kdo bo torej to njivo gojil naprej, če ne naša mladina, naši otroci? In da te pridobitve ohranimo, jih izpopolnimo in oplemenitimo, nam bodo potrebni pogumni ljudje, samozavestni zanamci, ki bodo znali vztrajno in z isto ljubeznijo, pa tudi s samodrekanjem, kot nekoč partizani, žrtvovati del svojega časa za narod in družbo.

BLAŽ SINGER:

Izkušnje in nauki desetih let tehnične revolucije na vasi

Preteklo desetletje lahko upravičeno imenujemo najbolj burno obdobje tehnične revolucije na vasi. Stroji na električni ali naftin pogon s tako naglico prevzemali delo, ki ga je prej ob pomoči vprežne živine opravljala mnogoštevilna kmečka družina, da ni bilo časa za premišljevanje, niti ne za točnejšo usmeritev kmetijske pospeševalne službe. Vsi kmetijski pojmi in zakonitosti kmetovanja, ki so veljala stoletja, so bila postavljena na glavo. Sedaj je za nami 10 let takega razvoja, dovolj dolgo obdobje, da resno premostimo njegove sadove in posledice, da upremo pogled v tretjo etapo tega razvoja, ki se je medtem že začela.

Motorizacija kmetijstva v prvih dveh etapah

Medtem ko se je prva etapa motorizacije kmetijstva na splošno omejevala le na uvajanje motorja kot pogonske sile za pridomne stroje, je v drugi etapi težnja po motorizaciji zajela vsa področja dela in proizvodnje na kmetiji. Kmetijski motor na kolesih — traktor — je postal moda in diktator ne le kmetu, temveč tudi gozdu, ki je plačeval račune.

Leta 1950 je kmetijstvo naše države dobilo na razpolago ca. 5.700 novih traktorjev, leta 1960 pa okroglo 15.500. Leta 1951 je v kmetijstvu delalo ca. 10.000 traktorjev, lani jih je delalo okroglo 135.000.

S tema dvema primerjavama je morda najbolj prikazan preobrat, ki ga je avstrijsko kmetijstvo kot celota in vsaka kmetija posebej preživljala v zadnjih letih. Upoštevati namreč moramo, da so v istem razdobju za kolonami traktorjev romale iz tovarn do zadnje zakotne vasi kolone tovornjakov in vlaki s traktorjevimi priključki (plug, brana, ogrodnik, obračalnik, zgrabljajnik itd.), s motornimi kosilnicami, vrvmimi vlačilci, kombiniranimi mlaticnicami, slamo- in siloreznicami, mlini, molznimi in pralnimi stroji, hladilniki in električnimi štedilniki. V istem času pa so se začeli večati kupi še zdaleka ne izrabljenih a vendar ob stran postavljenih podobnih strojev in orodja, ki so začeli rjaveti v skladiščih starega železa.

Danes je avstrijsko kmetijstvo, kjer prevladujejo kmetije v velikosti med 2 in 20 ha površine, delo motoriziralo tudi na polju in v veliki meri tudi v hlevu in v gospodinjstvu. Število v kmetijstvu zaposlenih je medtem padlo pod 20 in na blizu 15 % prebivalstva. Še bolj pa je padlo število konj in volov. Število konj je bilo 1961 enako številu traktorjev, število volov pa je v zadnjih desetih letih nazadovalo od 130.000 na 35.000. Zato pa v povprečju prideta na vsakih 5 kmetij z nad 2 ha površine dva traktorja, od katerih mora vsak obdelati le še 16 ha, medtem ko mora v večini zahodnih in severnih evropskih držav obdelati še 20 do 31 ha. Motorizacija kmetijskega dela in naravnost skokoma izvedena redukcija števila vprežne živine (konj, volov in krav) v zadnjih letih sta sprostili za kmetijsko tržno proizvodnjo (žito, krompir, sladkorna pesa, mleko in meso) celih 300.000 ha njiv in travnikov.

Če po vsem tem — posplošeno brez analize notranjih problemov, ki jih je po kmetijah sprožila mehanizacija — potegnemo črto pod dosedanjim razvojem motorizacije kmetijstva, potem moramo ugotoviti, da je le-ta največja pridobitev kmetijstva v njegovi zgodovini. Motorizacija je olajšala delo kmečkih ljudi, povečala je tržno proizvodnjo in zboljšala je kvaliteto pridelkov. Družbi pa je omogočila večji dotok prehranbenih surovin na trg. Poleg tega je z motorizacijo postalo kmetijstvo eden najpomembnejših činiteljev na trgu z industrijskimi izdelki. Vrednost v zadnjih desetih letih nabavljenega kmetijskega strojnega parka gre na vsaki kmetiji v desetisočje šillingov, v državnem merilu pa v desetine milijard.

(Nadaljevanje sledi)

PO ŠIRNEM SVETU

LAUSANNE. — Po hudem srčnem napadu je zadnje nedelje zvečer umrl slavniti švicarski fizik prof. Auguste Piccard, rojen leta 1884 v Baslu. Bil je prvi človek, ki je z balonom, napolnjenim s helijem, prdri v stratosfero in dosegel višino 16.000 m. Po tem uspehu se je posvetil raziskovanju morskih globin. Skupaj s svojim sinom je med obema vojnoma zgradil poseben balistik in z njim tudi v potapljanju dosegel rekordne uspehe.

LONDON. — V poročilu britanskega združenja za Združene narode je rečeno, da je vsak peti Anglež pristaš ideje, naj se Velika Britanija odreče jedrskemu orožju. Ta podatek je rezultat odgovorov, ki jih je dalo pol milijona Britancev vseh starosti in slojev. Od 23 vprašanih se jih je 22 izjavilo za to, da v razgovorih o razorožitvi sodeluje tudi Kitajska.

KAIRO. — Predsednik Združene arabske republike Naser je pred dnevi sprejel Mika Tripala, predsednika CK Ljudske mladine Jugoslavije, kateri je obiskal ZAR na povabilo Visokega komiteja za mladinsko skrbstvo. V daljšem prisrčnem razgovoru se je predsednik Naser zanimal za delo in dejavnost Ljudske mladine Jugoslavije in za možnost nadaljnega sodelovanja.

WASHINGTON. — Kennedyjeva poslanica kongresu, naj uporabi administrativne zakonske ukrepe za zaščito potrošnikov, je naletela na močan odpor poslovnih ljudi. Opozicija kritizira napovedani program, češ da je nov poskus večje intervencije vlade v gospodarstvu. V tem programu za zvišanje življenjske ravni zahteva Kennedy širša pooblastila za vladno trgovinsko komisijo.

MOSKVA. — Sekretar zveze sovjetskih arhitektov Šarov je izjavil, da v urbanističnih načrtih za sovjetska mesta niso predvidena atomska zaklonišča. Njegovo izjavo je potrdilo več visokih sovjetskih osebnosti, med njimi tudi obrambni minister maršal Malinovski. Šarov je dejal, da so atomska zaklonišča »muho enodnevnic« in da ne morejo klijubovati modernim rušilnim sredstvom. Nasprotno pa je Ameriko zobjela prava epidemija gradnje atomskih zaklonišč in so edini, ki imajo od tega velikanske koristi, gradbeniki.

LONDON. — V obdobju dekolonizacije je urad za kolonije britanskega kraljevstva napovedal ustanovitev nove britanske kolonije: Britansko antarktično ozemlje. Gre za področje, ki je bilo doslej odvisno od britanske uprave na Falklandskih otokih. Nova britanska kolonija obsega vsa ozemlja južno od 60. stopinje južne širine in se razteza med 20. in 80. stopinjo zahodne dolžine. To so ozemlja, nad katerimi si lastita suverenost tudi Argentina in Čile.

ZÜRICH. — Švicarska vlada je sklenila, da bo Švica obdržala dosedanje trgovinske stike z vzhodnoevropskimi državami. Zunanji minister Friedrich Wahlen je v parlamentu dejal: »Trgovinski sporazumi so v skladu z načeli stalne nevtralnosti, ki zahteva prijateljske odnose z vsemi državami. Prva dolžnost države, kakršna je Švica, je, da zmanjšuje napetost med državami in da se izogiba vsemu, kar bi lahko povečalo nesoglasja.« — Kaj, če bi se to izjavo na pamet naučili tudi govtvi krogi pri nas v Avstriji!

PARIZ. — Leta 1958 so prvič začeli resno razmišljati, koliko stane vojna v Alžiriji in so ugotovili, da so stroški iz leta 1957 znašali 7,5 milijarde frankov, leta 1958 pa 8 milijard frankov (vsote so računane v novih frankih in jih moramo pomnožiti s sto, če hočemo dobiti stare franke, ki so bili takrat še v veljavi). Leta 1959 so znašali vojaški stroški v Alžiriji približno 9,5 milijarde, leta 1960 pa 10 milijard. V splošnem je stala alžirska vojna, grobo ocenjeno, 50 milijard novih frankov.

BONN. — V Zahodni Nemčiji se vedno bolj širi krog tistih časopisov, ki se zadnje čase temeljito ukvarjajo z napisovanjem »afere Strauss«. Zahodnonemškemu obrambnemu ministru Franzu Josefju Straussu namreč očitajo dalekosežne zlorabe svojega ministrskega položaja, češ da je proti predpisom posredoval svojim osebnim prijateljem velika vladna naročila za razne gradnje. Hrup okoli Straussa je že tak, da je moral pred nedavnim celo Bundestag imenovati posebno komisijo, ki naj bi primer raziskala. Ne glede na rezultat te preiskave v Zahodni Nemčiji prevladuje mnenje, da bi obrambni minister moral že zdavnaj odstopiti, če se ne bi imenoval Strauss.

NEW YORK. — Deset tujinc pregleduje pošta prva ameriška astronavta Johna Glenn, ki je dobil doslej že več kot 30.000 pisem in pošilk. Številni guvernerji so Glennu povabili na obisk, neka turistična agencija mu je ponudila vožnjo na Havajske otoke, v pismih ne manjka prošnji, da bi se smele žole, društva in ustanove imenovati po njem, pošiljke vsebujejo pecivo in slaščice vseh oblik in velikosti, med darili pa je tudi priložen elektronski stroj. Skratka: vzporedno z navdušenjem in občudovanjem se širi tudi poslovna reklama — pač ameriška značilnost!

JOHANNESBURG. — Pred južnoafriško sodišče v Stangeru sta bila postavljeni novinar iz Durban in ameriški študent z obtožbo, da sta »brez dovoljenja« obiskala Nobelovega nagajenca za mir Alberta Lutulija. Ta znani bojevnik za človečanske pravice afriškega prebivalstva Južnoafriške unije je bil več let v britanskem zaporu, zdaj pa je zaprt v Stangeru, ker ga južnoafriške oblasti doživijo »komunistične dejavnosti«. — Značilni primeri tako imenovane »zahodne demokracije«!

DUNAJ. — Zadnji terek je prispel na uradni obisk v Avstrijo zvezni prezident Zahodne Nemčije dr. Lübke. V njegovem spremstvu so predsednikova soproga, zunanji minister Schröder ter dva državna tajnika.

„Svetovni dan gledališča“

z otvoritveno predstavo v Gledališču narodov

Na pobudo Finske je mednarodni gledališki inštitut na svojem lanskem kongresu na Dunaju sklenil, da se vsako leto obhaja po vsem svetu poseben „Svetovni dan gledališča“. Prvič je bil ta dan praznovan prejšnji torek, ko je bila v Gledališču narodov v Parizu otvoritev letošnje gledališke sezone. Tega dne so po vsem svetu priredila gledališča posebne predstave, v slavnostnih nagovorih pa je bila poudarjena univerzalna misel gledališča.

Kakor rečeno, se je v torek začela v pariškem Gledališču narodov nova sezona. Spet bodo nastopale gledališke skupine iz vseh delov sveta, saj je spored letošnje sezone precej obširen. Za otvoritveno predstavo je bilo letos določeno grško Narodno gledališče iz Pireja, ki je uprizorilo Sofoklejeve in Evripidove drame. Zahodno Nemčijo bo sta tokrat zastopali stuttgarska in frankfurtska opera. Gostje iz Stuttgarta so pripravili ciklus Carla Orffa, frankfurtska opera pa Hendersovega „Princa iz Homburga“. Kraljevo belgijsko gledališče „de la Monnaie“ se je odločilo za opero „Wozzeck“ Alberta Berga pod glasbenim vodstvom Hermann Scherchena. Kraljevi nizozemski balet bo gostoval z enim izmed modernih baletnih del, kar velja tudi za ameriško Paul Taylor Dance Company. Dublinsko festivalno gledališče bo uprizorilo dramatičacijo dela Jamesa Joycea.

Madridska skupina Zembra bo nastopila s spletom španskih narodnih pesmi in plesov, Manuel Collado pa s priredbo iz španske književnosti za njegove lutke. Sodobno gledališče iz Lizbone, ki se bo tokrat prvič predstavilo v Parizu, bo uprizorilo Črnlnik mladega avtorja Carla Muniza. Zagrebško

dramsko gledališče bo nastopilo z enim izmed sodobnih del iz svojega letošnjega repertoarja. Varšavsko gledališče želi nastopiti s Shakespeareovim Richardom III. in enim glasbeno-folklornim delom. Moskovsko gledališče Maly bo uprizorilo Gogoljevega Revizorja in Tolstojevo Moč teme.

Stockholmsko kraljevo gledališče bo ob 50-letnici Strindbergove smrti uprizorilo njegovo Sanjsko igro, ki je tehnično izredno

zahtevno delo. Sadler's Wells Opera bo pripravila krstno predstavo Racin-Fricke-rovega dela Zlati Warrion in ob 80-letnici rojstva Stravinskega njegov Razuzdančev propad.

Poleg tega se bo občinstvu Gledališča narodov predstavila znana izraelska ple-salka in igralka Deborah Bertonoff, tel-avivska Companie Inbal pa bo uprizorila biblično folklorni balet. Gledališče Regional iz Buenos Airesa bo uprizorilo dve drami in venezuelsko gledališče Atheneo eno klasično delo. Gledališče iz Genove bo nastopilo s Pirandellovo Ciascuno a suo modo, Afrika pa bo zastopala skupina iz republike Dahomej.

Epopeja bosenskega ljudstva

bo prikazana v novem filmu „Kozara“

Kozara je v zgodovini osvobodilnega boja jugoslovanskih narodov eno izmed častnih imen: na Kozari je tri in pol tisoč partizanov 40 dni herojsko odbijalo napade 60.000 do zob oboroženih nemških vojakov. Skratka: Kozara pomeni epopejo bosenskega ljudstva.

In to epopejo bo znani jugoslovanski filmski režiser Veljko Bulajič, sam po poreklu Bosanec, prikazal na filmskem traku, ki bo nosil ime Kozara. S prvimi posnetki so začeli že 17. februarja, ko so v filmskem mestu pri Zagrebu posneli prvi prizor. Bulajič se je za snemanje tega filma pripravil štiri leta in medtem ustvaril že dva dela trilogije o ljudstvu, iz katerega izhaja, namreč filma „Vlak brez voznega reda“ in „Vzkipele mesto“.

Film „Kozara“ bo najdražji film, kar jih je bilo doslej posnetih v Jugoslaviji; stal bo 253 milijonov dinarjev, zato pa bo tudi trajal tri in pol ure. Razen 15 igralcev, ki so jim zaupane glavne vloge, bo v njem nastopalo še 30.000 stativov v številnih množičnih prizorih. Glavno vlogo bo igral Berf Sollar, ki je zaradi tega odpovedal sodelovanje v dveh nemških filmih. Poleg njega bodo nastopali v glavnih vlogah še Olivera Marković, Milena Dravič, Bata Živojinović in Mihailo Kostič.

Po načrtih naj bi bila premiera filma „Kozara“ 27. julija, to je na dan vstaje ljudstva Bosne in Hercegovine. Nekaj dni pozneje pa naj bi ga videli desetstični na filmskem festivalu v Puli.

Premiera v Mestnem gledališču:

Zuckmayerjev „Köpeniški stotnik“

Carl Zuckmayer velja v nemško govorečem svetu za enega najbolj uspešnih dramatikov, njegovo najbolje delo pa je vsekakor »Köpeniški stotnik«, ki je — zgrajeno na resničnem dogodku — ena sama obsodba birokratizma in tako imenovane ter zlasti v Nemčiji, kjer je delo nastalo, toliko opevane »sile uniforme«. Neposredno se to delo nanaša na proslu pruski militarizem, je pa hkrati prototip slehernega sistema, v katerem človek in človeško dostojanstvo nimata več nobene veljave, marveč ima pravico obstanka le tisti, ki se brezpogojno ukloni uniformirani sili. Tako je Zuckmayerjevo delo tudi danes aktualno kot pred desetletji in bo ostalo aktualno vsedotlej, dokler bodo še ljudje, ki vidijo v uniformiranem birokratizmu višek vsega in dobrega, pa pri tem pozabljajo, da so že zdavnaj zgubili vse svoje dostojanstvo oziroma so le-tega žrtvovali — uniformi.

V izvedbi celovškega Mestnega gledališča je Zuckmayerjev »Köpeniški stotnik« spet zaživel v živih barvah, v vsej svoji pristnosti, kot smo jo svoječasno občudovali v istoimenskem filmu, ko je čevljarja-stotnika igral Heinz Rühmann. Vodstvo celovške uprizoritve je v rokah gosta prof. Helmutha Krausa, ki je s pomočjo scenskih slik arh. Spurnyja pričaral na oder pristno »prusko« ozračje, v katerem je dobro izvežbani igralci ansambel le še izpopolnil vzdružim, ki preveva celotno delo. V glavni vlogi je tokrat resnično blestel Fred Schulze-Holz, ki je imel dobro oporo tudi v vseh drugih igralcih, saj je bila ta uprizoritev uspeh celotnega ansambla, kot je kaj takega le redko kdaj opaziti.

K tej premieri Mestnemu gledališču res lahko čestitamo in je le želeli, da bi bile nadaljnje uprizoritve deležne zadovoljivega obiska.

KULTURNE DROBTINE

● Slavna operna pevka Maria Callas, ki je v londonskem Royal Festival Hallu z velikim uspehom pri občinstvu pela operne arije, je bila pri kritiki deležna manjšega priznanja. Tako je na primer „Times“ zapisala med drugim: Številni zvoki, ki jih proizvajata madame Callas, so odvrtni — kisl...

● Madžarska pisateljica Bela Horvath in Imre Vamos, ki sta nad 15 let živela v Münchenu, sta se vrnila iz emigracije v domovino.

● Tudi jazz bo doživel svoj mednarodni festival. V ameriški prestolnici namreč pripravljajo „Prvi mednarodni festival jazza“, ki bo trajal od 30. maja do 3. junija letos.

● Zahodna Nemčija tudi v kulturi in umetnosti ne more pogrešati politične ozkosrčnosti. Znameniti sovjetski violinski virtuosi David Ojstrah in čelist Rostropovič namreč nista dobila zahodnonemškega polnega dovoljenja za turnejo po Zahodni Nemčiji.

Stradivarijev rekord

V Londonu so pred nedavnim prodali originalno Stradivarijevo violino, in sicer za rekordno ceno 3990 funtov šterlingov, kar je okoli 290.000 naših šilingov. Violino je prodal ameriški violinist Isidor Berger, kupil pa jo je Nizozemec Max Moller, ljubitelj starin iz Amsterdama.

Drago Druškovič:

Koroški Slovenci v Avstriji

Za nas je zanimiva posebna poluradna verzija, ki tudi prikazuje z vsem ravnodušjem prav naglo nižanje števila koroških Slovencev. Kje pa je prirastek? O njem je razpravljal tudi že dr. Klemenčič v Zborniku Koroške.¹⁴ Prav tako pa nam tretje število pove, da omogoča tako pisana kategorizacija in ugotavljanje obsevalnega jezika sploh — zlorabe, in to kljub temu, da so avstrijske oblasti ob popisu izjavile, da podatkov ne bodo izkoristile in da na njih podlagi ne bodo presojale številčne moči narodne manjšine.

Zanimivo je nadalje, da najdemo tudi v Leksikonu političnih problemov, ki je izšel v Švici, podobno informacijo: nemško-slovensko 14.000, nemško-vindiš 16.000, slovensko 8000, vindiš 3000 prebivalcev.¹⁵ Obširna analiza izjemne strokovnosti glede števila pripadnikov manjšine na Koroškem pri popisu

1951¹⁶) pa nam pojasni in razloži upravičenost naših opozoril in vzroke današnjega nezaupanja koroških Slovencev, ki odločno odklanjajo misel o ugotavljanju manjšine.

Tudi po mednarodnem pravu bi bilo številčno ugotavljanje dejanje, ki ga ne določa čl. 7, in je v zadnjem roku odločen položaj ob podpisu »Pogodbe o obnovi neodvisne in demokratične Avstrije« (15. maj 1955).

Kako daleč pa je seglo doslej načelno spoznanje, nam pojasni tudi že omenjeni dokument podkomisije OZN (E/CN. 4/sub. 2/85, str. 17). V njem zvemo, da v načelu ni potrebno nobeno posebno število pripadnikov za to, da lahko govorimo o manjšini; tudi njihovo najmanjše število mora biti zavarovano pred diskriminacijo, še posebej pa deležno vsega, kar izpoveduje deklaracija o človekovih pravicah; vsekakor pa mora manjšina, ki jo smatramo kot skupino, uživati pozitivne usluge in

posebne pravice in te morajo normalno pripasti osebam v zadovoljivem številu, ki se označujejo s posebnostmi. »Tudi če ni mogoče ugotoviti natančnega števila, se zdi, da v korist uprave ne bi bila zaželena manjšina, ki bi, zelo šibka po številu, vendarle mogla uživati posebno pozitivno zaščito ali posebne pravice.«

O problemu lastne kvantitete so v okviru razgovora v zunanem ministertvu (16. 11. 1960) predstavniki koroških Slovencev izpovedali naslednje stališče: »Kakor že koli zasnovano ugotavljanje manjšine z namenom, da bi podatke uporabili pri reševanju manjšinskih vprašanj — v tej zvezi v načelu odklanjamo in ga dopolnjujemo med drugim z naslednjim: slovenska manjšina na Koroškem in ozemlje njene naseljenosti sta bili znani v času državne pogodbe vsem podpisnikom. Zato ob sklenitvi državne pogodbe nihče ni uveljavljal nobenih pridržkov in pogojev glede na prisotnost in ozemlje, kjer je naseljena manjšina. Ker se ozemlje naseljenosti slovenske manjšine od takrat ni spremenilo, ni mogoče danes za izpolnjevanja prevzetih obveznosti določati še kasnejših pogojev, kakor je to n. pr. številčno ugotavljanje manjšine.«

Posebne, na Koroškem prevladujoče okoliščine, kakor so n. pr. socialna in gospodarska odvisnost slo-

venskega prebivalstva, politični pritiski, ki ga podpira gonja nemško-nacionalnih društev in njihovih pomagačev, del tiska, ki vse osebe, toliko pogumne, da se priznavajo k Slovincem, ožigosa državljansko nezanesljive — onemogočajo stvarno ugotovitev manjšine.¹⁷

O naseljenosti

Pozna zgodovina slovenskega narodnega vprašanja posebna poglavja iz boja za lastno obrambo in celo epopejo narodne obrambe pred germanizacijo. Ozemlje, kjer žive še danes koroški Slovenci, je postalo že kar katalizator moči velikonemškega nacionalizma od c. k. monarhije, prve republike, rajha in vse do danes, ko obnovljena republika še vedno ne more v celoti vsestransko uveljavljati današnjih stvarno političnih spoznanj. Ozemlje vzdolž jugoslovansko-avstrijske meje in Ziljska dolina, kjer živi slovenski in jezikovno mešani življenj, sta pač področje posebne tradicije. O tem pravi avstrijski kulturno politični zgodovinar A. Fuchs: »Nemški nacionalizem v obmejnih področjih na primer se je razvil iz kulturnih in socialnih problemov, ki so doma le v jezikovno mešanih okoliščinah.«¹⁸

In kakor omogoča posebni polo-

4.—13. maja v Linzu:

„Jugoslovanski teden“

V Linzu bodo od 4. do 13. maja letos organizirali posebno prireditve pod naslovom „Jugoslovanski teden“. Na sporedu bodo različne kulturne in umetniške prireditve, kjer bodo nastopile razne skupine iz Jugoslavije. Namen teh prireditev bo v prvi vrsti ta, da avstrijsko prebivalstvo seznanijo z jugoslovanskimi narodi in njihovo kulturo.

Mariborska založba Obzorja

bo imela letos posebno obsežen in bogat program

Med slovenskimi založbami zavzema pomembno mesto mariborska založba Obzorja, ki vsako leto posreduje na knjižni trg celo vrsto knjižnih izdaj. Posebno vlogo igrajo pri tej založbi številne knjižne zbirke, katerih vsaka zavzema določeno področje. Za tekoče leto je mariborska založba pripravila svoj doslej najobsežnejši in najbogatejši program, ki bo obsegal v celoti 64 knjig, od katerih jih bo nad 30 izvirnih; pri tem bodo častno zastopani tudi domači avtorji.

Glavna zbirka mariborske založbe — Nova obzorja — izhaja že šesto leto in obsega romane iz svetovne literature, med njimi pa je vsako leto obvezno tudi vsaj po eno domače delo. Nadaljnja zbirka se imenuje Svet v knjigi in obsega romane ter povesti iz sodobne literature. Vedno aktualni in privlačni antični književnosti je namenjena zbirka Iz antičnega sveta, medtem ko je raznim področjem umetnosti posvečena zbirka Likovna obzorja. Poleg teh zbirk izhajajo pri založbi Obzorja še zbirke Gospodarska komercialna knjižnica, Mladinska literatura in kot najnovejša še zbirka Križem sveta, v kateri bodo izhajali aktualni potopisi s pogledi na kulturne, politične, gospodarske in družbene razmere v svetu. Posebno bogata pa je vsekakor zbirka izvirne proze in poezije, v kateri vsako leto izide lepo število del, zlasti mladih avtorjev.

Končno je treba omeniti še periodični tisk založbe Obzorja, ki obsega kar štiri publikacije: revijo Nova obzorja, ki izhaja že 15. leto in jo naročniki istoimenske knjižne zbirke dobivajo brezplačno; nadalje revijo Naše gospodarstvo (8. letnik), Katedro in Pravni priročnik (4. letnik).

Mednarodni sejem knjige v Beogradu

Letošnji mednarodni sejem knjige v Beogradu bo od 6. do 12. novembra. Tudi letos bodo ta sejem, ki se je uvrstil med največje mednarodne sejme knjige na svetu, priredili v okrogli dvorani beograjskega sejmišča. Poleg Jugoslavije bodo na sejm sodelovale številne druge države.

Podobne manifestacije, posvečene knjigi, bodo letos še v Leipzigu, Tokiu, Varšavi, Poznanju, Plovdivu, Frankfurtu in morda še v Parizu in Milanu.

žaj narodne manjšine posredništvo, tako tudi dopušča, da se vedno znova še zaradi tradicije večina ukvarja s problemom integracije. Le-ta je sprejela v zvezi z razvojem medsebojnih odnosov med narodom na Koroškem že posebno domačo, pokrajinsko varianto, imenovano »enotnost«.

To ozemlje z okoli 2500 km², na katerem se je kot na edinem v okviru rajha uveljavilo oboroženo odporniško gibanje koroških Slovencev (le-to je tudi avstrijskim antifasistom omogočalo zbiranje za odpor) in ki so ga v letu 1945 določili kot področje dvojezičnega pouka, na katerem še dandanes delujejo narodne organizacije koroških Slovencev, in kjer je bilingvizem dosegel znaten odstotek — je znano.

O državljanstvu

Tudi glede tega moramo poudariti, da ne gre za priseljene Jugoslovane. S takim geslom v novejšem času nastopajo nacionalistično usmerjeni politiki, ko razglašajo, da se v deželo vtihotaplajo jugoslovanski emigranti in da je zato le-ta v nevarnosti pred sloveniziranjem. Podčrtati moramo, da je ta agitacija tako močna, da jo je moral zavračati z vsoto potrpežljivostjo na zasedanju koroškega deželne zbornice celo deželni glavar.

(Nadaljevanje prihodnjic)

¹⁴ Vladimir Klemenčič, Migracije prebivalstva na Koroškem med leti 1934—1951, Zbornik Koroške, Ljubljana 1959, str. 92.

¹⁵ Leksikon der Politik, Walter Thelmer, Paula Predelana Izdaja, Bern 1955, Österreich, str. 503.

¹⁶ Dr. Klemenčič, Kritični prenos avstrijskega popisa 1951 z ozirom na jezikovno strukturo na Koroškem. Razprava in gradivo Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, št. 2, 1961.

¹⁷ Slovenski vestnik, 18. 11. 1960.

¹⁸ A. Fuchs, Geistige Strömungen in Österreich, 1867—1918, str. 172.

Imamo častno dolžnost

da ohranimo spomin na padle
borce za svobodo
v borbi proti fašizmu

Na 39 pokopališčih širom Koroške so pokopani partizanski junaki, ki so žrtvovali svoja življenja za svobodo v borbi proti fašizmu. Ta grobišča so spomeniki junškega upora koroških Slovencev proti najhujšemu nasilju, zato je naša častna dolžnost, da jih dostojno uredimo in čuvamo kot svetišča, da ohranimo spomin na junake, ki so svojo srčno kri prelili za visoke ideale človečnosti, za svobodo, demokracijo in mir v domovini in v svetu.

O teh grobiščih je bilo govora tudi na nedeljskem občnem zboru Zveze koroških partizanov in je njen predsednik v svojem poročilu navedel, da je bilo na novo urejeno partizansko grobišče v Medgorjah ter sta bila obnovljena nagrobni kamen in križ partizanskega grobišča v Kotmari vasi in Reberci.

Čakajo pa nas še številne naloge. Čaka obnovitev spomenika v Velikovcu; odgovornost za obnovitev je sicer prevzela država, vendar mora tudi ZKP skrbeti, da ta obveza ne bo ostala le pri besedah in obljubah, marveč da bo spomenik dostojno in čim prej obnovljen. Nadalje nas čakajo še grobišče v Borovljah, kjer je pokopanih nad 50 partizanov, grobišče v Glinjah s 13 pokopanimi partizani, čakajo nas št. Jakob v Rožu, kjer je partizansko grobišče zlobno diskriminirano z nemškimi čeladami, nadalje št. Lenart pri sedmih studenih, Maloščice, Podljubelj, Žitara vas, kjer leži pokopanih 8 partizanskih borcev, čakajo nas Globasnica, Šmarjeta pri Pliberku, Ziljica pri Podkloštru, Golovica v Svinji planini, Slovenji Plajberk, Obirsko, Grebinj; in s spominsko ploščo se moramo oddolžiti tudi žrtvam nacističnega nasilja pri Spitzbauru v Svinji planini, ki so pokopane v Lamm nad Pustrico.

Vsa ta partizanska grobišča čakajo na nas, čakajo zlasti na Zvezo koroških partizanov, da jim oskrbimo trajne nagrobne kamne in spominske plošče. To so naše drobne obveze, ki pa so važne, ker morajo biti partizanska grobišča trajni spomeniki naše težke toda junške zgodovine.

Brnca - Zmotiche

Od leta 1924 dalje je bil na Prangarjevi kmetiji v Zmoticah zaposlen kot kmetijski delavec Janez Wucherer, ki je bil daleč naokoli znan le še kot Prangarjev Hajnza. V teh dolgih letih je postal v pravem pomenu besede desna roka gospodarja in ga je v njegovi odsotnosti tudi zastopal kot dober gospodar. Sam je z izkušenosjo razporejal delo na kmetiji, kateri je ostal zvest vse svoje življenje.

Prejšnji teden se je namreč Hajnza za vedno poslovil od kmetije in dela; umrl je po dolgem trudu polnem življenju, star blizu 70 let. V četrtek prejšnjega tedna smo ga ob številni udeležbi znancev spremili na brnško pokopališče in ga položili v domačo zemljo, kjer je našel svoj zadnji počitek.

Loče ob Baškem jezeru

Ker trenutno sami nimamo pravih možnosti za udeleževanje na kulturno-prosvetnem področju, smo vedno veseli in srečni, ko nas obišče kakšna druga skupina, ki nam posreduje lepe užitke kulturnega življenja v našem domačem jeziku.

Takega res razveseljivega obiska smo bili deležni tudi zadnje nedelje, ko je pri Pušniku v Ratenčah gostovala skupina prosvetašev iz Škofič, Loge vasi in Hodiš. Kaj vse so nam podarili v obliki pesmi, igre in godbe, ne moremo povedati v kratkih besedah, zato bomo o tem za nas res nevsakdanjem dogodku obširneje poročali v prihodnji številki. Tokrat povemo le toliko, da smo bili gostom iz srca hvaležni in smo to hvaležnost pokazali tudi z udeležbo, ki je bila nadvse razveseljiva.

Vabilo na

Spominsko prireditev

ob 20. obletnici
izseljevanja koroških Slovencev

v soboto, dne 14. aprila 1962,
v Celovcu

- 8.30 Maša s pridigo v stolnici
- 9.45 Občni zbor Zveze slovenskih izseljencev v Modri dvorani Doma glasbe
- 11.00 Spominska proslava v Veliki dvorani Doma glasbe

Prireditveni odbor

Vstopnice za Spominsko proslavo v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih ter v Celovcu v knjigarni „Naša knjiga“.

Škofiče

Če se spet oglašamo iz naših krajev, potem naj bodo te besede posvečene tistim našim soobčanom, ki smo jih v zadnjih tednih položili k trajnemu počitku.

Predzadnje nedeljo smo spremili na pokopališče pokojnega Kristija Kobana iz Loga, ki je umrl v starosti 77 let. Bil je sicer tih in miren značaj, vendar pravičen in objektivni v vsakem oziru. Vse svoje življe-

nje je ostal zvest svojemu rodu in se nikdar ni sramoval svojega slovenskega pokolenja. Zato zanj po „zmagi v nemški noči“ tudi ni bilo več mesta pri avstrijski žandarmeriji — prve mesece po koncu svetovne vojne je bil Koban namreč poveljnik orožniške postaje v Škofičah — in so ga že v prvi avstrijski republiki upokojili.

Z lastno pridnosljo si je pri nas sezidal svoj dom in se poročil z Oranovo hčerko Marijo. Marljivo je obiskoval vse naše pri-

Dvajset let izselitve koroških Slovencev

V pomladanskem jutru 14. aprila 1942 so nacisti začeli svoj načrt fizičnega iztrebljanja koroških Slovencev uresničevati z množičnim izseljevanjem koroških slovenskih družin. Ob dvajsetletnici izselitve objavljamo zapiske in spomine naših izseljencev — v spomin na kruto nasilje tistih dni in na trpljenje našega ljudstva v več kot triletnem izseljeništvu. V ta namen prosimo izseljence, da nam pošljejo svoje še ne objavljene zapiske in beležke spominov na izselitev.

Pregnanci smo romali skozi razna taborišča

»Wassertrüdingen« smo brali na postajnem poslopju. Prišlo je povelje, da je treba polovico vlaka in sicer zadnji del izprazniti. Vsi smo morali izstopiti. Začelo se je novo jokanje in stokanje, kajti v prvi polovici vlaka, ki je peljal še dalje, so bili številni sorodniki in prijatelji.

Nas so za kolodvorskim poslopjem nagnali skupaj in sicer še vedno pod varstvom do zob oboroženih policistov. Tam sta čakala na nas dva traktorja, da sta odpeljala najstarejše in najmlajše; ostali pa smo šli peš v dolgi procesiji na Hesselberg. Treba je bilo hoditi še 12 km in bilo je že pozno popoldne. Končno smo zagledali pred seboj v goščavi barake. Pozno v noči so nam odkazali tudi »sobe«. Barake so bile vse premajhne za veliko množico ljudi. Čeprav je bilo v vsakem prostoru dvajset postelj, so prišle na eno posteljo po tri osebe.

Ker je bilo preveč ljudi, je šel kar drugi dan transport v Schwarzenberg in nekaj dni pozneje še ponoven transport. Tako nas je ostalo na Hesselbergu približno še 350 oseb; pet do sedem družin ali trideset do petintrideset ljudi nas je bilo v eni sobi z dvajset posteljami. Kakšno je tako življenje, si vsak lahko predstavlja. Tako smo živeli prve tedne, popolnoma odtrgani od sveta, preseljeni iz vseh kotov Koroške v to mrzlo tujino. Tu smo se šele spoznali med seboj in si postali vsi brez razlike bratje in sestre. Vse nas je vendar doletela ista usoda in smo prenašali isto trpljenje in vsi smo globoko v srcu verovali, da se lahko vrnemo nazaj na svoje domove.

Prišlo je ponovno povelje za preselitev nekaterih družin. Med njimi smo morali tudi mi v Weissenburg. 27. julija je odšel transport okoli 70 ljudi iz Hesselberga v Weissenburg.

Weissenburg je staro mestec. Ima štiri cerkve, tri protestantske in eno katoliško; nam pa je bil obisk cerkve prepovedan. Ljudje so nas gledali mrko. V Weissenburgu smo marsikaj doživeli, kar se ne da popisati; več žalostnega kot veslega. Jaz sem živčno mnogo trpela in že nisem verovala, da bom zdržala. Toda čas je minil in po 16 mesecih bivanja v Weissenburgu smo zvedeli, da se bomo ponovno selili. In selitev je postala resnica.

Medtem smo vsi postali velika družina in sedaj se je začelo novo trganje in novo trpljenje, ki ga je povzročilo slovo. Logor so delili na tri dele: en del je šel na Hesselberg, drugi v Eichstätt in tretji v Frauenaaurach. Tej skupini so dodelili tudi nas.

Dne 28. novembra 1943 smo se preselili v Frauenaaurach. Po težkem slovesu od sotrpinov je šla pot čez Bleinfeld, Schwebach, skozi Nürnberg proti Erlangenu. V Erlangen-Bruck so nas iztovorili in smo se z lokalno železnico peljali v Frauenaaurach. Tam smo našli spet barake kakor na Hesselbergu. V logorju Frauenaaurach smo doživeli še marsikaj grenkega, saj smo morali računati stalno z nevarnostjo zračnih napadov. Doživeli smo tudi več smrtnih slučajev. Nekatero stare matere so se zgrudile od trpljenja in niso več dočakale vrnitve v ljubljeno domovino.

Nenadoma je prišlo povelje, da je treba taborišče Frauenaaurach izprazniti in morali smo se ponovno seliti. Polovica je šla v Eichstätt, druga polovica, med njimi tudi mi, pa na Hesselberg. To je v resnici cigansko življenje! Komaj da si človek urediš kotichek, že je treba spet spraviti stvari skupaj in se podati na pot. Dobro, da nam je bil Hesselberg že od prej poznan, sicer bi nam bila ta nova pot še težja.

Elizabeta Morak

Objava slovenske gimnazije

Na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu končamo drugo tromesečje 31. marca 1962. V torek, dne 3. aprila 1962 imajo v času od 13. do 16. ure starši in vzgojitelji možnost, da se pri vseh profesorjih informirajo podrobneje o vedenju in učenju učencev.

Ravnateljstvo

SPOROČILO

Zveze koroških partizanov

Na željo svojcev tistih žrtev fašizma, ki so pokopane v Grazu, bo Zveza koroških partizanov v nedeljo, dne 29. aprila, priredila izlet v Graz k spomeniku žrtev fašizma, kateri je bil postavljen in 1. novembra 1961 odkrit ob sodelovanju protifašističnih društev Avstrije in Jugoslavije.

Za izlet predlaga ZKP naslednjo pot: Celovec-Velikovec-Paka-Graz, nazaj pa po cesti čez Špilje-Lučane-Ivnik-Laboč-Velikovec v Celovec. Skupna pot je dolga okoli 400 km.

Stroški za izlet bodo znašali približno 80 šilingov na osebo.

Prijave za izlet pošljite najkasneje do 15. aprila na naslov: Zveza koroških partizanov, Celovec, Gasometergasse 10/I.

reditve in se dolga leta udeleževal tudi kot aktiven zadružnik; po prvi svetovni vojni je bil član nadzornega odbora naše domače Hranilnice in posojilnice in kot tak vzor številnim drugim zadružnim delavcem. Pa tudi njegova hčerka se je vključila v naše prosvetno društvo ter se udeleževala zlasti kot igralka; še zdaj pa poje v našem zboru, v katerem sodeluje tudi pokojnikov nečak.

Ob odprtem grobu je pokojnemu Kobanu spregovoril v slovo domači župnik (Kristi je bil med drugim tudi cerkveni ključar) ter poudaril njegove vrline kot značajnega in marljivega člana človeške družbe in skrbnega družinskega očeta. Domači pevci, med katerimi je bilo mnogo mladih sil, pa so mu zapeli na domu in ob grobu. —

Prav tako smo pred nedavnim pokopali Jožeta Stesla iz Pinje vasi. 68 let je bila dolga njegova življenjska pot, ki jo je prehodil ob trdem delu in v neomajni zvestobi narodu. Vendar mu pri zadnjem ljudskem štetju niso hoteli priznati slovenskega pokolenja in so ga kot zavednega Slovenca zapisali za Nemca. Tako je tudi pokojni Jože Stesl eden izmed mnogih tistih naših rodoljubov, ki so jih šovinistični števni komisariji kljub odločnemu uporju prelevili v Nemce ali „vindišarje“, samo da bi bila statistika taka, kot so si jo želeli najhujši sovražniki slovenskega življa na Koroškem. (Primer Stesla je bil prijavljen pristojnim oblastem, vendar še nismo slišali, da bi bili krivci takih poverb ljudskega štetja klicani na odgovornost!) Kot zanimivost iz življenja pokojnega Jožeta bi omenili še to, da si je ženo poiskal na daljnem Poljskem, od koder sta prišla peš na dom v Pinji vasi. —

In še kratko beležko o treh nadaljnjih pogrebih: pokopali smo staro Pruninja iz Škofič, ki je bila s 93 leti najstarejša občanka; nadalje staro Manužnico v Rodi, ki je umrla v starosti 80 let, in končno še Marijo Kulnik, p. d. Kapavo iz Pinje vasi, ki je bila v prejšnjih letih marljiva igralka v našem društvu.

Vsem umrlim občanom želimo miren počitek, svojcem pa velja naše sožalje!

Važenberk

Prejšnji petek zvečer je neznan storilec zahrbtno napadel 85-letnega rentnika Matijo Stečnika iz Riče vasi ter mu ukradel denarnico z 2700 šilingi. Ker je bilo ob času napada že precej temno, Stečnik napadalca ni mogel prepoznati in tudi policiji ni mogel dati njegovega opisa. Policija domneva, da gre pri napadalcu za znanca napadenega rentnika, ker sicer ne bi mogel vedeti, da ima Stečnik ravno tega dne toliko denarja pri sebi. Ni izključeno, na je napadalec s svojo žrtvijo prej še popival v gostilni, kjer je lahko ugotovil, da ima rentnik pri sebi večjo vsoto denarja.

KOLENDAR

Sobota, 31. marec: Madest
Nedelja, 1. april: Hugo
Ponedeljek, 2. april: Frančišek
Torek, 3. april: Rihard
Sreda, 4. april: Izidor
Četrtek, 5. april: Vincencij
Petek, 6. april: Sikst

Eden izmed vzrokov za vneto v vsemirskih poletih:

Tajnosti Venere še čakajo svoje odkritelje

Nesoglasja med znanstveniki glede temperature in pogojev za življenje

Planet Venera je dejansko najbolj tajnsten in najbolj zagoneten trabant Sonca. Že v starem veku je zaradi svoje izrazite svetlobe in povsem svojstvene poti po nebesnem svodu izzivala radovednost ljudi. V najnovjšem času, po iznajdbi radoteleskopov in spektralne analize, pa je začela posebno zanimati tudi astronome in astrofizike. Kljub temu pa o nobenem drugem planetu, razen oddaljenega Plutona, nimajo raziskovalci tako različnih predpostavk kot o Veneri.

Predvsem še danes ni jasno, če fizikalni pogoji, ki vladajo na Veneri, in kemični sestav njene atmosfere omogočajo obstoj organskega življenja in kakšno obliko bi to življenje lahko imelo. To preseneča toliko bolj, če se ve, da je prav Venera med vsemi telesi v našem sončnem sistemu najbolj podobna Zemlji. Njen premer je na pr. le za en odstotek manjši od Zemljinega.

Medtem ko znaša gravitacija na površini znatno manjšega planeta Marsa le 37 odstotkov gravitacije na Zemlji, se na Veneri površini dvigne na nad 85 odstotkov. Prav tako se na svojem potovanju okrog Sonca Venera in Zemlja znatno bolj približata kot pa Zemlja in Mars. Srednja oddaljenost med Venero in Zemljo znaša 40 milijonov km, med Zemljo in Marsom pa okroglo 70 milijonov km. Zaradi tega bi morala temperatura na Zemlji biti bolj podobna temperaturi na Veneri kot pa temperaturi na Marsu, če se Sonce jemlje kot edini vir toplote.

Temperatura od -30 do +280 stopinj C

Toda prav na tej točki se začnajo nesoglasja med raziskovalni rezultati. Po proračunih se srednja temperatura na Veneri giblje med 50 in 60 stop. C in bi maksimalna toplota, ki jo temu planetu pošilja Sonce, mogla znašati 190 stopinj. In vendar so pred časom, ko sta ameriška astrofizika Struve in Drake usmerila radioteleskop svojega observatorija v Greenbanku proti Veneri, ujeli elektromagnetske valove v dolžini od 3 do 10 cm in po tem izračunali, da mora temperatura na površini Venere znašati okrog 280 stopinj C. Nasprotno temu pa sta sovjetska astronom Kuzmin in Salomonovič med radioteleskopskim raziskovanjem v inštitutu Lebedeva ujela z Venere valove v dolžini 8 mm in izračunala srednjo temperaturo 45 stopinj C. Pozneje pa so merjenja s še krajšimi elektromagnetskimi valovnimi dolžinami na področju infrardečih žarkov dovedla do povsem nepričakovane povprečne temperature Venere -30 stopinj C.

Kako spraviti vse te nasprotujoče si temperature na skupni imenovalec? O tem obstajajo danes le drzne hipoteze. Morda izvira izžarevanje različnih valovnih dolžin iz različnih slojev Venerine atmosfere in daje zato tudi različne temperature. Možno pa je tudi, da je na površini Venere zares zelo vroče in se infrardeče valovne dolžine absorbirajo v visokih slojih Venerine atmosfere in do nas ne prodre v popolni jakosti. To bi hkrati bilo tudi potrdilo tako imenovanega »učinka zimske grede«, ki pojasnjuje visoko temperaturo Venerine površine in ki temelji na predpostavki, da ogljikov dioksid pred-

stavlja velik odstotek Venerine atmosfere in deluje na sončno izžarevanje kot izpušni ventil avtomobilske gume: propušta predvsem ultravioleto žarke, zaustavlja pa druge valovne dolžine sončne svetlobe, ki se odbijajo od Venerine površine. Sončno izžarevanje bi v Venerini atmosferi bilo nekako zaprto, kot v peči.

Nekateri znanstveniki pa se ne zadovoljujejo z »učinkom zmske grede« kot s pojasnilom za visoko temperaturo na Veneri, temveč so prepričani, da izvira ta toplota iz notranjosti planeta iz jedrskih procesov. Pa tudi Zemlja se samo zaradi tega v svoji notranjosti ni ohladila, ker se od naravnega radioaktivnega razpadanja kalija in urana nje- no jedro vedno znova segreva.

Drugo nič manj važno in nerazčistično vprašanje se nanaša na sestavo Venerine atmosfere.

Kot je znano, Venerin beli ovoj oblakov popolnoma zapira našemu očesu pogled na površino tega planeta in je največji krivec, če o Veneri do danes ne vemo nič zanesljivega. Še do pred nekaj leti se je verjelo, da je ta ovoj sestavljen iz mikroskopsko drob-

Supergigantska elektrarna

Blizu Krasnojarska v Sovjetski zvezi so pričeli graditi velikansko hidroelektrarno, ki prav gotovo nima na svetu tekmeča. Proizvajala bo 10 milijonov kilovatov električne energije. Vanjo bodo vgradili 13 generatorjev in vsak od njih bo imel približno 8.000 kilovatov kapacitete. Proračuni kažejo, da bo električni tok iz te elektrarne tudi najcenejši na svetu. Cena ene kilovatne ure bo samo tri tisočinke rublja.

Zanimiva iznajdba mladega izumitelja iz Sarajeva:

Rentgenski aparat za barvne slike

V zveznem uradu za patente v Beogradu je registriran patent mladega izumitelja Suada Pinja iz Sarajeva, in sicer pod naslovom »ekran za radioskopska raziskovanja v barvah«, kar z drugimi besedami pomeni »rentgenski aparat, ki daje slike v barvah«. Strokovnjaki patentnega urada so pregledali na stotine načrtov, teoretičnih in praktičnih proračunov ter patent sprejeli »s pravico prvenstva«.

V čem je patent rentgenskega aparata, ki bi dajal slike v barvah?

Zamisel sestoji v tem, da je ekran rentgenskega aparata prevlečen z nekaj sloji fluorescenčne snovi, ki pri različni intenziteti žarčenja daje slike v barvah. Takšen ekran izkorišča razliko v prodornosti žarkov »X« s pomočjo slojev absorbentov. S tem se omogoča, da se manjše razlike v intenzivnosti žarčenja zdiferencirajo in pojavijo v različnih barvah.

Izkoriščajoč načelo uporabe fluorescenčnih snovi, ki so postavljene pred snopom elektronov iz katodne cevi, je Pinjo prišel na idejo, da bi izdelal tudi televizijski ekran v barvah. Sicer je barvna televizija na svetu že znana, vendar temelji na mnogo bolj zapletenih načelih. Na isti osnovi in po istih načelih dela izumitelj tudi na tem, kako bi črno-beli film mogel projicirati v barvah. Obširne študije o interferenci svetlobnih valov in cela kopica teoretičnih študij o obnašanju elektronov, ko se srečajo ali trčijo s fluorescenčno snovjo, pričajo o težnjah mladega izumitelja iz Sarajeva, da bi svojo iznajdbo v zvezi z rentgenskim ekranom uporabil tudi na področju, ki je dostopno mnogo širšemu krogu ljudi.

nih celic prahu. Vsi poskusi, da bi se v zunanji atmosferi Venere odkrila vodna para, so bili brezuspešni. Jeseni 1959 so Russ, Moor in Schpartschild s pomočjo rakete in balona poslali v zunanji rob Zemljine atmosfere avtomatske spektroskopske. Spektralne analize svetlobe, ki je do teh spektroskopov prodrla z Venere, so tedaj pokazale, da je v atmosferi tega planeta vendarle vodna para in da bi njeni beli oblaki bili lahko sestavljeni iz ledenih kristalov, kot oblaki na Zemlji. Sovjetski astronom Kosirev, katerega rezultate je potrdil tudi angleški astrofizik Warner, pa je šel še korak naprej. Po njegovem mnenju Venerina atmosfera ne vsebuje samo vodne pare, temveč tudi ioniziran kisik. Potem ko je v njej odkril tudi dušik, sta prof. Kosirev in znanstveni sekretar zvezdarne Pulkov Dadajev začela verjeti, da je Venerina atmosfera po svoji kemični sestavi zelo slična Zemljini atmosferi.

Kaj pa je z razmeroma visokim odstotkom ogljikovega dioksida v Venerini atmosferi, ki je odgovoren za »učinek zmske grede«? Nekateri raziskovalci menijo, da taka količina ogljikovega dioksida sploh ne more obstajati, ker bi že davno moral izhlapeti iz Venerine površine, če je ta površina trdna. Profesorja harvardske univerze Menzel in Whipple sta prepričana, da sta našla izhod iz tega vozla. Zatrjujejo, da ves trdni del Venere obkroža sloj vode.

Je na Veneri življenje in v kakih oblikah?

V tesni zvezi z vprašanjem kemičnih in fizikalnih pogojev na Veneri površini in v njeni atmosferi je tudi vprašanje, če so tam sploh kakšne oblike organskega življenja in kakšne bi te oblike mogle biti. Seveda so tudi tu različna mišljenja. Medtem ko se je do nedavna menilo, da na Veneri ni organ-

skega življenja, se danes ta možnost že dopušča. Medtem ko se je do nedavna menilo, da organsko življenje — obstajanje rastlin in nižjih živali — velja kot velika izjema v naravi, se danes skoraj z zanesljivostjo predpostavlja, da se na vseh nebesnih telesih, kjer vladajo komaj »znosni« kemični in fizikalni pogoji, javlja organsko življenje kot prirodna nujnost. Verjelo se je tudi, da niti razvojno nižja bitja, kot so alge ali primitivne bakterije, ne morejo vršiti izmenjave snovi brez prisotnosti vode, dokler ni ameriški Nobelov nagradenec Lederberg pred nekaj leti ugotovil, da ni izključeno, da se lahko tudi na popolnoma brezvodnem planetu pojavijo rastline ali živali in živijo brez vode. Taka organska bitja bi utegnili biti sposobna žveti tudi pri zelo visokih temperaturah, višjih od vrelišča vode.

Razumljivo je torej, zakaj so sodobni biologi toliko zainteresirani za vsemirska potovanja. Prav oni se še danes občutijo kot brodolomec, ki se je še kot otrok rešil na pusti otok in poskuša sedaj s perspektive svojega otoka ustvariti si predstav o Zemlji. To mu bo težko uspelo, če ne bo zapustil svojega otoka. Kako naj si namreč zamisli gozd, veliko mesto ali snežno planino, če na njegovem otoku raste samo nekaj palm in živi največ sto ljudi? Tako tudi biologi, biokemiki in medicinci z Zemlje poznajo organsko življenje samo v obliki, kakršno srečujejo na Zemlji. Morda je to organsko življenje edino mogoče v vsem kozmosu? Morda pa so tudi druge oblike življenja in prav o tem bi vsemirsko potovanje lahko dalo dragocene podatke.

V ostalem pa bi po mnenju nekega vodilnega biokemika moglo biti življenje na Veneri na tisti stopnji, na kateri je na Zemlji bilo pred nekaj sto milijoni let.

Mali leksikon

Kako so razdeljeni stavki v simfoniji in sonati?

Simfonija je grška beseda in pomeni ciklično kompozicijo, ki jo izvaja orkester. Sonata pa je ciklična kompozicija, ki jo izvajamo na enem glasbilo (klavir, orgle, harfa, violina, violončelo in podobno) ali na solističnem glasbilo ob spremljavi na klavir. Simfonija in sonata sta si podobni v tem, ker sta obe sestavljeni iz več stavkov kontrastnega značaja. Sonata ima tri do štiri, simfonija pa običajno štiri večje stavke, razporejene takole: allegro (ki se lahko začne s počasnim uvodom), menuet ali scherzo in finale andante (adagio ali largo), (allegro ali vivace).

*

Zakaj človek v spanju počiva?

Človek v spanju umsko in fizično počiva. Spanje je pravzaprav izguba zavesti, ko veliki možgani počivajo, da si opomorejo od naporov. V spanju človeške mišice povsem mirujejo, nekateri deli telesa pa delujejo počasneje. Tedaj diha človek počasneje in lažje, tudi srce mu utripa bolj rahlo, pritisk krvi in temperatura sta nižja, zleze izločajo manj kakor sicer. Spanje ni ves čas enako trdno. Prvo uro do uro in trideset je spanje čedalje globlje, slede tri ure rahlejšega spanja, potem pa spet dobra ura najglobljega. Potlej spanje do konca pomena. Tedaj se umsko dejavnost velikih možganov čisto pojavlja v obliki sanj.

Ivo Andrić

Travniška kronika

Prolog

Na robu travniške čaršije,¹ pod hladnim in bučnim izvodom šumeca, stoji že od pomnjenja »Lutvina kahva«. Tega Lutve, prvega lastnika kavarnice, se ne spominjajo niti najstarejši ljudje; vsaj sto let že počiva na enem od razsejanih travniških pokopališč, vendar vsi hodijo na kavo k Lutvi in njegovo ime se pomni in omenja tam, kjer je pozabljeno toliko imen sultanov, vezirjev in begov.² Na vrtu kavarnice, tik pod zidom ob vznožju hriba, je samotna, senčnat in malce vzvišen prostor, kjer raste stara lipa. Okoli lipa pa tudi med zidom in grmovjem so postavljene nizke klopi nepravilnih oblik in na njih se prav prijetno posedi, pa kaj težko vstane. Klopi so zlizane in vegaste od let in dolgotrajne rabe, že posevem zraščene in zenačene z drevjem, zemljo in kamenjem naokrog.

V poletnem času, od začetka maja do konca oktobra, je to po starem običaju kraj, kjer se popoldne o ičindijah³ zbera travniški begi in drugi veljavni možje, ki so jih begi

sprejeli medse. Ob tej popoldanski uri se noben drug meščan ne bi upal uvesti na to planotico in popiti kavo. Ta prostor so imenovali Sofa — beseda, ki je v ljudski govorici Travničanov imela že nekaj rodov svoj utrjeni družbeni in politični pomen, kajti vse, kar so na Sofi govorili, obravnavali in sklenili, je imelo malone isto veljavo, kakor da so sklenili ajani⁴ na divanu⁵ pri vezirju.

Tudi danes sedi na Sofi deset begov, čeprav se je oblačilo in vleče sapa, ki v tem letnem času pripriha dež. Petek je, zadnji v oktobru leta 1806. Begi sede na svojih prostorih in se tibo pogovarjajo; večina jih zamišljeno opazuje igro sonca in oblakov in zlovolljno pokašljeje.

Begi razpravljajo o veliki novici.

Eden od njih, Sulejman beg Ajvaz, je pred nekaj dnevi poslovno šel v Livno in tam govoril z nekim Splitčanom, resnim človekom, kot pravi. In od njega je zvedel novico, ki jo sedaj pripoveduje begom. Možem ni jasno, sprašujejo ga nadrobno in terjajo, naj ponovi, kar je že povedal. Sulejman beg jim razlaga:

»Veste, takole je bilo: Splitčan me lepo pobara: »Ali se v Travniku kaj pripravljate na sprejem gostov?« — »Beži no, beži, ga zavrnem, gostov nam nič mar!« — »mar ali ne, se odreže, toda pripraviti se morate nanje, kajti dobili boste francoskega konzula. Bonaparte je že zaprosil na Kapiji⁶ v Stambolu⁷, da bi smel poslati v Travnik konzula; ta bo odprl konzulat in lepo obedel v mestu. So mu že dovolili. Konzula nemara dobite še pred letošnjo zimo.« Pa zavrnem Splitčana, tako za šalo: »Sto let smo živeli brez teh konzulov in bomo lahko tudi poslej. Kaj bi pa konzul

v Travniku sploh počel?« Toda možak goni svojo: »Res ste živeli brez njih, ampak posihmal boste živeli s konzulom. Prišli so pač taki časi. Ho, konzul si bo že našel dela; usedel se bo k vezirju pa odrejal in razporejal in opazoval, kaj počno begi in age⁸ in raja, potlej pa o vsem lepo poročal Bonaparti.« — »Naa, pobijam Vlaha,⁹ kaj takega se doslej ni zgodilo in se tudi ne more. Živa duša še ni vtikala nosu v naše zadeve, tudi konzul ga ne bo!« — »Ej, bogme, mi zabeli Vlah nazaj, počnite, kar hočete, konzula boste pa le morali sprejeti; doslej še nihče ni zavrnil, kar je Bonaparte terjal, in tudi devlet¹⁰ v Stambolu ne bo! Pa še nekaj: ko bo Avstrija videla, da ste sprejeli francoskega konzula, bo hotela, da sprejmete tudi njenega, potem se bo oglasila pa še Rusija...« Pa ustavim Vlaha: »Čuj, prijatelj, daleč posegaš, ampak ta krščanska grinta se samo reži in brke viha: »Poglej, tole mi odreži, če ne bo tako, kakor ti pravim, do pike tako.« Vidite, ljudje božji, to sem slisal in noče pa noče mi iz glave,« je Ajvaz končal svoje poročilo.

V sedanjih razmerah — francoski vojaki so že leto dni v Dalmaciji, Srbija se neprenehoma punta — je bila takale megljena novica dovolj, da razburi in splaši že tako dovolj zaskerbljene bega. In res so vznemirjeni in zaskerbljeni, čeprav njihovi obrazi in dimi, ki jih puhajo, še malo ne pričajo, da jih kaj tare. Počasi, neodločno govorijo eden za drugim in ugibljuje, kaj neki vse to pomeni in koliko je resnice, koliko pa laži v teh novicah, in kaj bi ukrenili, da preverijo stvar in jo morebiti že v kali zatro.

Eni menijo, da so to izmišljene in pretirane novice, s katerimi jih hoče nekdo oplahiti in vznemiriti. Drugi spet pravijo z grenkobo v glasu, da so pač prišli taki časi in se

4 Ajon: prvak, starešina.

5 Divan: dvorana, soba za posvete pa tudi sam posvet.

6 Kapija: cesarski dvor.

7 Stambol: Istanbul (Carigrad).

8 Aga: turški zemljiški gospod, posestnik.

9 Vlah: posmehljivi naziv za kristjana.

10 Devlet: vlada.

1 Čaršija: trgovski svet, meščani trgovci in trgovski del mesta.

2 Begi: turški plemiči.

3 Ičindija: popoldanska molitev muslimanov.

Otrok ima dve leti

Matere vedno skrbi, če je njihov otrok za svojo starost pravilno duševno in telesno razvit. Danes naj zato zajamemo vse značilnosti dvehletnega malčka.

Njegovo telo je vse bolj in bolj oblikovano. Teža se giblje med 11 in 12 kilogrami, visok je približno 80 cm. Po dovršenem drugem letu starosti ne raste več tako hitro, kar naj nas seveda ne skrbi, ker je to povsem normalno. Ima 16 zob. Največkrat čez dan ne moči več svoje obleke, toda njegova nočna srajčka je v večini primerov zjutraj mokra, četudi ste ga mogoče ponoči zbudili.

Tak otrok se rad igra v bližini drugih otrok, čeprav ne sodeluje v njihovi igri, jemlje igračke drugih otrok in odločno brani svoje. Najbolj veselo se zabava, če ga vzdiguje in zibljuje na rokah. Ko se zjutraj zbudi, se rad še vsaj pol ure igra v postelji. Zelo nerad spi popoldne, prav tako pa po tem počitku tudi nerad vstaja.

Nenavadno močno je navezan na svojo mater. Vseposod jo želi spremljati in na vse načine skuša pritegniti nase pozornost. Njegovo razpoloženje je zelo spremenljivo in neuravnoteženo kljub temu ima svoje navade, v katerih je nepopustljiv: ne mara tujih ljudi in spremembe okolice.

Dečki in deklice te starosti imajo radi mehanske igrače — majhen vlak, avto itd., ali lutke iz cunj. Tudi plastelin za modeliranje jih že zanima, barvajo z vsemi desetimi prsti ali slikajo s širokim čopičem po veliki poli papirja. Za gradnjo »hiše« uporabljajo 6 do 7 kock. Hodijo že dokaj zanesljivo, lahko gre preko nesigurno položene deske in se spusti po eni ali dveh stopnicah, ne da bi si pri tem pomagal z ročicami.

Sestavlja stavke iz treh besed, največkrat v tretji osebi. Rad ima barvaste slikanice, prav posebno zanimivo zanj je, če najde v njih živali, ki jih že pozna. Navdušuje se nad glasbo, pleše ob radiu in celo poskuša peti, seveda precej po svoje.

Pri jedi je izredno nemiren, toda trudi se, da bi jedel brez vsake pomoči. Skušaja se tudi sam sleči. Rad pomaga pri pripravljanju jedilne mize in pospravljanju. Poskuša delati tako, kot delajo »veliki«. V kadi se rad sam drgne in bi se najrajši po celo uro igral v vodi.

To naj bi bile torej glavne značilnosti dvehletnega otroka. Seveda je povsem razumljivo, da vsi otroci niso taki, pa so zato prav tako normalno razviti. Toda ena ali druga od navedenih značilnosti vam bo morda le pomagala, da boste svojega otroka lažje opazovali in se o njegovih sposobnostih tudi prepričali.

podobne stvari dogajajo tudi v Stambolu in v Bosni in sploh po vsem svetu, zato je bolje, da se ničesar ne čudijo in se pripravijo na vse. Tretji se pa tolažijo, da je to Travnik — Travnik! — ne pa bogvedi kakšno mestece ali podeželsko zakonje, zato se njim ne morajo in ne morejo pripetiti stvari, kakršne se dogajajo drugod.

Vsak črhtne nekaj, da se pač oglasi, nobeden pa ne reče kaj določnega, temveč vsi čakajo, kako bo presodil najstarejši med njimi. Najstarejši je pa Hamdi beg Teskeredžić, mogočen stariček počasnih gibov, pa še vedno čvrstega in postavnega telesa. Preživel je mnogo vojn, se nabral ran in ujetništva, imel enajst sinov in osem hčera in številne vnuke. Nosi redko brado in mustače, somerni strogi obraz ima ves ožgan, poln brazgotin in vijoličnih marog od neke davne eksplozije smodnika. Težke svinčeno sive trepalnice so mu nizko povešene. Govori počasi, toda razločno.

In tako naposled Hamdi beg s svojim čudno mladostnim glasom prežene ugibanja, slutnje in bojazni:

»No, da ne bomo objokovali še živnega hadžija,¹¹ kot se pravi, in brez potrebe razburjali ljudi! Vse je treba poslušati, vse si zapomniti, ni pa treba takoj vsega si k srcu jemati. Kaj je s temi konzuli, bog si ga vedi. Pridejo ali ne pridejo. In če jih prinese, zato Lašva ne bo stekla po drugem koritu, ampak prav tod, koder teče sedaj. Mi smo tukaj na svojem, vsak drug, ki pride, pa na tujem in nima dolgega obstanke. Vojske so se podile tod okrog, ampak dolgo niso mogle ostati. Marsikdo je prišel, da bi se ugnezdil pri nas, vendar smo doslej še vsakemu v hrbet pogledali in bomo tudi konzulom, če res pridejo. Doslej jih še niti na obzorju ni. Če je oni to terjal v Stambolu, še ni rečeno, da že velja. Marsikdo je tudi doslej marsikaj terjal, ampak ne zgodi se vse, kar bi kdo rad...«

Ovseni kosmiči

V nekaterih razvitih deželah ovsene kosmiče zelo cenijo in jih vsaj nekajkrat na teden v tej ali oni obliki uživajo. Zaradi njihove izredne kalorične vrednosti namreč ovsene kosmiče čedalje bolj priporočajo. Mišljenje, da so kosmiči samo bolniška hrana, je napačno. Res je, da iz kosmičev najhitreje pripravimo sluzasto juho, ki je neslana in nemastna ter je pri nekaterih obolenjih uvod v vsak bolniški menu. Iz kosmičev pa lahko pripravimo tudi juho, ki jo lahko dodamo vsakdanjemu meniju, in pa še celo vrsto jedi.

SLUZASTA JUHA — V vreli vodi kuhamo pest kosmičev, približno 10–15 minut, nato pretlačimo in serviramo. Ta juha se priporoča pri prolivu in pa v sestavi lahkega menija.

JUHA IZ OVSENIH KOSMIČEV Z ZELLENJAVO. — Na olju, margarinu ali maslu prepražimo zelenjavo, katero smo naribali na drobno: korenje, peteršilj, zeleno in nekoliko čebule. Dodamo nekaj žlic kosmičev, popražimo, zalijemo s telečjo juho — kostno juho — ali pa z vodo. Nekoliko so-

limo in kuhamo 15 minut. Juho izboljšamo z jajcem in žlico smetane.

Ponekod pripravljajo ovsene kosmiče kot nadomestek mesa v obliki sesekljanih zrezkov. Kosmiče na gosto skuhamo, začinijo, dodajo jajce, oblikujejo zrezke in jih nato ocvrejo. Kratko prekuhane kosmiče lahko dodamo sesekljanemu mesu, in sicer, ko delamo zrezke, namesto namočenih žemljic ali kruha. Tudi angleški poreč se pri nas ne more uveljaviti. Poglejmo, kako pripravljajo ovsene kosmiče na Danskem. Kosmiče prepražimo na maslu, vendar le toliko, da jim odvzamemo vlago, zarumeniti ne smejo. Nato jih zalijemo z vrelo vodo, malo solimo in jih na slabem ognju dušimo, in to pokrite. Med dušenjem ne smemo preveč mešati in mešamo le toliko, da se nam ne prismojijo. Dušene kosmiče zvrnemo v skledo ali krožnik, potresemo s čokolado v prahu, ribano čokolado in sladkorjem, lahko pa tudi s kakaom, pomešanim s sladkorjem.

Recept: 3 do 4 dkg masla, 10 dkg kosmičev, pol litra vrele vode, malenkost soli, nekoliko ribane čokolade in sladkorja ali pa kakaa pomešanega v sladkorju. Za vsako od opisanih jedi rabimo le 8 do 10 minut. Tako pripravljene (dušene kosmiči) vam bodo verjetno ugajali, uporabili jih boste za zajtrk, zraven lahko pijete skodelico vročega mleka ali pa jih boste porabili kot hitro pripravljeno sladico.

OVSENI KOSMIČI KOT STRNJENKA

Recept: Pol litra vrelega mleka, noževa konica soli, 10 dkg ovsenih kosmičev, 8 dkg sladkorja, limonova lupina, malenkost vanilije, sneg 2 beljakov, sadni sok ali razredčena marmelada, nekoliko tolične sladke smetane.

Izdelava: v vrelo mleko zakuhamo kosmiče, medtem ko se kuhajo, naredimo trd

Poskusite

JUHA IZ PŠENIČNEGA ZDROBA

Žlica masti, 4 žlice pšeničnega zdroba, 1 in četrti l osoljene vroče vode, pol žličke sesekljanega zelenega peteršilja.

Mast segrejemo in v njej bledorumenno prepražimo zdrob, nakar ga zalijemo z vročo vodo ali kostno juho, premešamo in pustimo vreti 10 minut. Peteršilj dodamo pred serviranjem.

NARAVNI ZREZEK

4 zrezke rahlo potolčemo, posolimo, po eni strani popražimo z moko in jih položimo v vročo mast, na tisto stran, kjer ni moke. Ko so zarumeneli na eni strani, jih z lopalicco obrnemo, da zarumenijo še na drugi strani. Pečene zrezke položimo na pogret krožnik, v kozico, kjer smo jih pekli, pa vlijemo nekaj žlic juhe ali vode, razmešamo in ko prevre, polijemo po zrezkih.

POMARANČNI SOK Z MLEKOM

Pol litra hladnega mleka in sok dveh pomaranč zlijemo v mešalec, ki naj meša dve minuti. Če takega mešalca še nimamo, pripravimo pijačo lahko v globoki skledi ali v loncu z mešico, ki jo imamo za stepanje beljakov. Na ta način bo trajala priprava nekoliko dlje. Pijačo nalijemo v visoke kozarce.

NASVETI

■ Posode iz jenskega stekla ne smemo nikoli postaviti na odprt plamen, temveč moramo med posodo in odprtim ognjem položiti azbestno ploščo ali podlogo iz žice.

■ Žilavo meso se bo hitreje zmečalo, če bomo omaki dodale malo kornjaka.

■ Volnene tkanine likamo s toplim likalnikom na pravi strani, toda preko mokre krpe. Pletene obleke položimo na mehko flanelo in prav tako likamo z mokro krpo.

Hamdi beg je zadnje besede izgovoril srdito, premolknil, puhnil v popolni tišini dim in nadaljeval:

»Pa čeprav se zgodi! Bomo videli, kako bo in kaj bo. Še nobenemu ni do zore sonce sijalo in ne bo niti temu... temu...«

Hamdi begu se je rahlo zaletelo; zakašljal je od prita-jene jeze in tako zamolčal Bonapartejevo ime, ki so ga vsi imeli v mislih in na jeziku.

Nihče ni več spregovoril in tako je zastal pomeneč o tej zadnji novici.

Oblaki so kmalu povsem zakrili sonce. Potegnila je močna, mrzla sapa in listje na topolih ob vodi je kovinsko zašumelo. Ledena zona je dihnila po vsej travniški kotlini, kar je bilo znamenje, da je za letos konec posedanja in kramljanja na Sofi. Begi so drug za drugim vstali, molče pokimali v pozdrav in se razšli na svoje domove.

Na začetku 1807. leta so se v Travniku začele dogajati čudne in dotlej neznane stvari.

Noben Travničan nikoli še pomislil ni, da je njihovo mesto ustvarjeno za običajno življenje in vsakdanje dogodke. Nikoli, niti najbolj zabiti musliman izpod Vilenice. To bistveno občutje, da so oni nekako drugačni kot ostali svet, rojeni in izvoljeni za nekaj boljšega in višjega, je prepajalo sleherni človeško bitje, s hladnim vetrom z Vlasišča, z mrzlo vodo iz Šumeča, s »sladkim« žitom prisojnih njiv okrog Travnika in razblinilo se jim ni nikoli; ne v spanju ne v bedi ne ob smrtni uri.

sneg, kateremu dodamo počasi sladkor. Kosmiče dvignemo z ognja, dodamo sladkor in tolični sneg, napolnimo z oljem namazan model in postavimo na hladno. Ohlajeno strnjanko zvrnemo na krožnik, prelijemo s sadnim sokom in dekoriramo s tolično smetano.

OVSENI POLJUBČKI. — Prepričali se boste, da so poljubčki, izdelani iz ovsenih kosmičev, zelo podobni orehovim po videzu in po okusu. Zraven tega pa so še poceni. Ko se spečejo, so trdi, vendar se po nekaj dnevih zmečajo. Tako pripravljene ovsene poljubčki, zraven pa jogurt, so prav primerne za malico pa tudi za večerjo.

Recept: 20 dkg kosmičev, 7 dkg masla, 25 dkg sladkorja, cimet, klinčki, limonova lupina, dodatno 5 dkg kosmičev, 2 žlici piškotnih drobtin, 4 beljaki.

Izdelava: 20 dkg kosmičev, prepražimo na maslu in pustimo, da se ohladijo. Medtem stolčemo trd sneg, kateremu počasi dodajamo sladkor. Dodamo ohlajene kosmiče in vse skupaj na toplem ponovno ogrejemo na 50 stopinj. Nato odstavimo, dodamo 5 dkg kosmičev in piškotne lupine. Kosmiče brizgamo na pomazan, z moko potresen pekač, če nimamo brizge, si lahko pomagamo tudi z žlico. Vse skupaj oprašimo z moko in pečemo.

OVSENI POLPETI — Srednje veliko čebulo razrežemo na drobno in jo na maslu, margarinu ali masti (1 žlica) svetlo prepražimo. Dodamo 10 dkg ovsenih kosmičev in vse skupaj pražimo. Nato zalijemo z osminko (1 kozarec) vrele vode, še bolje pa juhe. Mešamo toliko časa, da se dobro zgosti. Dodamo sesekljan peteršilj, malenkost muškata nega oreha, nekoliko solimo in oblikujemo cmoke srednje velikosti, katere povajamo v moki, nekoliko potlačimo in jih nato na vročem olju opečemo. Tako pripravljene polpeti so posebno primerne v sestavi brezmesnega menija s krompirjevo kašo, jajcem na oko in sezonsko solato.

Kako odstranimo različne madeže

■ Plesen odstranimo s perila takole: zmešamo jedilno žlico stolčene kuhinjske soli s čajno žličko salmijaka v prahu. To zmes raztopimo v dveh jedilnih žlicah vode. Gosto kašo, ki smo jo dobili, namažemo na madeže in obesimo perilo na prosto. Ko se je kaša posušila, perilo dobro operemo in splaknemo.

■ Smolo in oljnate barve odstranimo takole: zmešamo špirit, terpentini in bencin ter ovlažimo s to mešanico madež. Če je treba, to večkrat ponovimo. Nato odstranimo z nožem zmečano oljnato barvo in podrgnemo po blagu s čisto krpo, namočeno v vreli vodi. Stare oljnate madeže namažemo z mešanico špirita in delov špirita, treh delov mila za mažo in dela salmiakovca.

■ Stole iz trstja, na katerih so sledovi sedenja že preveč vidni, umijmo z vročo vodo in jih nato posušimo na svežem zraku ali prepihu. Trstje se bo ne le pobelilo ampak tudi napelo.

■ Plesnobo s tapet bomo odstranili tako, da bomo plesniva mesta previdno zdrgnili z večjim kosom vate, ki smo ga namočili v mešanico, pripravljeno iz 4 žlic špirita in ene žlice salicilne kisline. Tudi kasneje se plesen na teh mestih ne bo več pojavila.

■ Madeže moramo odstraniti takoj, ko jih opazimo! Trdovratne madeže pustimo nekaj časa v raztopini. Uporabljati smemo vedno samo raztopine. Nikdar ne smemo drgniti, temveč samo pritisniti. Če ne vemo, kakšen je madež, ga najprej skušamo odstraniti z mlačno milnico. Blago napnemo čez lonec, ga polijemo z raztopino in dobro preplaknemo z vodo.

Predvsem je to veljalo za Turke, ki so živeli v samem mestu. Toda celo rajo* vseh treh ver, razseljeno po strmih obronkih ali zgneteno v ločenem predmestju, je prevzemalo taisto občutje, le na svoj način in primerno njenemu stanju. Veljalo je pa tudi za sam Travnik, v čigar položaju in razvrstitvi je bilo nekaj posebnega, čudaškega in ponosnega.

Njihovo mesto je pravzaprav ozek in globok usad, ki so ga rodovi v teku časa zgradili in obdelali, je utrjen prehod, katerega so ljudje za stalno naselili, ga v stotletjih prilagodili sebi in sebe njemu. Z obeh strani strmo padajo hribi, stikajoč se v ostrim kotu v dolini, kjer je komaj prostora za ozko reko in cesto ob nji. Tako je vse podobno na pol odprti knjigi, kjer se na straneh z teve in desne vrstijo kot naslikani vrtovi, ulice, hiše, njive, pokopališča in džamije.

Še nikoli nihče ni izračunal, koliko sončnih ur je narava odtrgala temu mestu, toda znano je, da sonce tukaj kasneje vzhaja in zahaja bolj zgodaj kot v katerem koli številnih bosenskih mest in mestec. Tega ne zanikajo niti Travničani, pač pa trdijo, da sonce, dokler sije, nikjer ne sije tako kakor nad njihovim mestom.

V tej ozki dolini, po kateri žumi Lašva in ji obronke zaljšajo studenci, slapovi in potoki, polni vlage in prepaha, ni skoraj nikjer ravne poti ne ravnega prostora, da bi človek lahko stopil svobodno in brez skrbi. Vse je strmo in neuravnovešeno, presekano in prepleteno, povezano ali pretrgano z zasebnimi potmi, ograjami, slepimi ulicami, zelenjadniki in dvorišči, pokopališči in kapelicami.

Se nadaljuje

ŽEJA

To je bila njegova in njena noč. Čakala sta, da bo sosed zaspal. Ko bo sosed zaspal, se bo on enostavno prikradel k vodnjaku. Počasi bo spustil vedro v vodnjak. Izvlekel bo vodo. Samo toliko vode, da se bosta lahko umila. Nič več. Niti kapljice za jezik. Jezik pa je otekel. Sesal bo šipek. Tudi ona bo sesala šipek. Piti vodo bi bilo bogokletno. Pila pa bi jo tako, kot je niti zemlja ne pije. Celo s kožo bi jo pila.

»Ali bi pila vodo?« je vprašal.

»Pila bi jo...«

»Toda to bi bilo bogokletno.«

»Bogokletno bi bilo.«

»Kaj potem praviš: ali bi jo pila?«

»Ne bi jo pila,« je vzdihnila.

Mesec je že zasijal nad golim hribom. Hrib je prišel pod okno. Tako se mu je zazdelo.

Oči so ga bolele. Čutil je vonj mete. Da, tako je dišala. Do bolečin si je zapomnil ta duh. Hotel bi ga pozabiti. In surovo je rekel: »Umakni se, močno si zadišala, to pa me boli... prosim te, umakni se.«

Vzdihnila je.

Podvomil je: mogoče bi se le rada napila vode. Potem bi spala. Pa čeprav še ni postal popolnoma mož, je zaželel, da bi jo zaradi užaljenega moškega suma udaril po obrazu.

»Ti ne želiš?« je vprašal.

»Na kaj misliš?«

»Veš, na kaj mislim...«

»Želim tisto, kar ti želiš...«

»Ali bi se rada napila vode?«

»Ne bi se rada napila vode...«

Ujezil se je nase, ker je sumil. Ali bi tako dišala po meti, če ne bi želela? Pripravljena je. Tudi včeraj je bila pripravljena. Pa tudi noč pred tem. Ravno tako je dišala. Poročila sta se. In morala bi že spati kot mož in žena. Toda ta prekleti sosed nikakor noče zaspiti.

»Kako dolgo že čakava?« je vprašal.

»Že tri noči.«

»Kaj misliš, ali bo spet spal pri vodnjaku?«

»Ne vem, če bo spal...«

»Preklet naj bo, če bo spet spal.«

»Ne preklinjaj, prosim, to ni dobro.«

Tedaj je vstal in začel iskati vedro. Ona je samo vzdihnila. Klopotal je po temi. Zaklel. Potem je odšel. Stopil je do svojega vodnjaka. Dvignil je pokrov na vodnjaku.

Pogledal je. Nič. Voda se ni zalesketala. Njemu pa se je zazdelo, da se bo zalesketala. Vrnil se je v hišo. Vrgel vedro. Rekel: spet nič. Ni vode. Potem je čudno pogledal ženo. Rekel je: pa saj bi lahko tudi brez vode. Toda umaknila se je kot omotična. Ne. — Lahko, lahko. Ko pa ti pravim, Slušal sem: lahko. Toda ona je ostala naslonjena na zid. S pripravljenimi rokami, da bi se branila.

Ta prekleta suša. Potok je usahnil. Pred kratkim pa ti je bil še do vratu. Vodnjaki so se belili v sivem kamenju. Če bi z jezikom lizal dno, bi ostal suh. Samo v sosedovem vodnjaku je za nekaj veder vode. Sosed si je prihranil vodo. Sedaj pa jo brani. Ne spi. Uleže se k vodnjaku. Pa pridri. Ubil te bo. Tak je. In kaj mu more, on, mlad človek, ki se je komaj oženil. Če ga poprosi, se bo smejal.

»Tudi sosed ima ženo,« je rekel v temo. »Kaj bi napravil, če bi bil na najinem mestu?...«

»Delal bi isto, kar ti delaš,« je rekla žena. »Čakal bi... To bi delal, ti pa bi ležal pri vodnjaku... in tako bi jo branil...«

Hotel je pljuniti. Toda jezik, suh, je samo opraskal dlesni. Meta je zadišala še močnejše. Spet je pogledal svojo ženo. »Daj no,« pravi, »saj lahko tudi brez vode. Nihče ne bo zvedel. Pravim ti, to bo najina skrivnost... Nihče ne bo zvedel...«

Toda ona se je umaknila čisto k zidu. Iztegnila je roke: »Bog bo vedel...«

Spet je hotel pljuniti: hodžinica, hodžina hči... Toda vzdrljal se je. Jezik je zapraskal. Ko da bi hodil po pesku. Vstal je in stopil k oknu. Sosedov vodnjak je bil levo od skednja. In kot da je od tam prihajal hlad. Za trenutek je pozabil na ženo. Žeja ga je žgala. In zamžgal je. Ko da se mu ustnice dotikajo hladne žuboreče vode. In ravno ko je prišel z ustnicami do vode, je srknil vrel zrak. Žena je, ko da bi začutila, kaj se v njem godi, zahlipala. Zdrnil se je. In zagrizel v pekoči, divji šipek. Kisloba ga je prevzela. Žeja je izginila.

»Grozno je to,« je rekel, »da sem pomislil na vodo.«

»Ni grozno,« ga je tolažila.

»Kot da bi jo kradel...«

»To je greh...«

»Veš, za tisto, za kar potrebujeva, ni greh...«

»Ni greh,« je rekla omahujoče.

»Kradeva jo za najino ljubezen...«

»Da...«

»Ni greh...«

»Greh bi bil, če bi jo kradla za pitje...«

»Niti polizal je ne bi...«

»Tudi jaz je ne bi polizala...«

»Niti kapljice, prisegam...«

»Niti kapljice...«

Čutil se je krivega. Ona čaka. On pa ne more napraviti ničesar. Niti kapljice vode ne more najti. Resnično je nesposoben. Prisegel si je. To noč mora biti... če ne... jo bo vrnil staršem... v svojo sramoto...

Tako je prisegel. Potem se je dvignil z nizkega stolčka in se odločil, da gre, čeprav še ni bil čas za napad. Privlekel se bo k vodnjaku. In skušal bo zajeti vodo. Sosed še ni stopil iz hiše.

Tudi on ima mlado ženo. Mogoče mu bo bog pomagal v tej netatinski kraji.

»Ti počakaj, jaz grem.«

Nič ni rekla.

»Se bojiš?«

»Počakaj še malo...«

»Nimam moči, da bi čakal...«

»Vem, da nimaš...«

Spet je pomislil, da bi jo moral prepričati in bi privolila tudi brez te preklete vode. Toda videl jo je belo. Vsa se je spremenila v belo. Zamahnil je z roko in odšel.

Plazil se je k vodnjaku. Tiho. Mimo svojega skednja. Tiho. Toda od skednja do sosedovega vodnjaka je celo polje mesečine. Pomislil je, da bi se ulegel. In se tiho plazil. Toda to ne bi bilo moško. Ona gleda. Gleda in vse bolj diši po meti: upa. Običaj je tak, prekleti, po ljubezni kopel. Da izginejo grehi. Da ostane telo čisto. In duša čista. Tako je nekdo ukazal. In on se mora zaradi tega plaziti k sosedovemu vodnjaku. In mora biti moški. Tiho. Že je pri ograji. In že se je z nogo povzpela, da bi preskočil. Tudi druga noga je že v zraku. Meta se je že prebila skozi zidove. Dohiteva ga. Zadišala je. To so najbrž njene oči, ki trepetajo.

A sosed, raven in koščeni, se je smejal na svatbi. Mogoče je že takrat vedel, kaj se bo zgodilo. Smejale se je glasneje kot kdorkoli. Spomnil se je tega. Zaustavil se je. Do vodnjaka je še dvajset korakov. Vodnjak je na muhi sosedovega okna, ki se je razširil kakor oko. Oko, ki se smeje. Rad bi se vrnil. Toda dišava je glasna. Kot krik. In dobro čuti: ni povratka. Pa čeprav je sosed še tako raven in košati. In čeprav je vedel, kaj se bo zgodilo. Pa ga sedaj čaka na mesečini. Sedaj se bo pojavil.

Že je pri vodnjaku, ki resnično diha s svežino. Kleči, dviga pokrov. Spušča vedro. In ničesar ne misli. Samo boji se: ali mogoče ne vara blesk vode, ki kot da se dotika njegovih ustnic. In mika ga, da bi se napil. Poslušaj udarec pločevine in vode. Zažuborilo je. Rad bi zavpil. Ker se je oglasila voda. Zateguje vrv. Poslušaj. Teče voda po betonski steni. Teče. Preliva se. Zvonijo kaplje. Valovi dno. In glej, že je z rokami prijel vedro. Počasi ga dviguje. Kot da bi v rokah držal svoje lastno golo drhteče življenje. In že se umika k ograji. Sedaj bo vonj... Toda v mesečini raste človek. In spozna soseda. In se mu reži: to je voda. Tudi sosed se smeje: moja voda. Toda njegov smeh je vse bolj boleč... jaz moram. Tedaj izgine smeh. Sosed je raven in koščeni. Lovi ga za roko, v kateri ima vedro. Hoče mu ga vzeti.

Gledala sta se za hip popolnoma trezno in jasno.

»Kaj to pomeni?« je vprašal sosed zamolklo.

»Ona čaka,« odgovori on.

»Koliko časa že čaka?« vpraša sosed nekam čudno spremenjen.

»Tretjo noč...«

»In ti ves čas oprezuješ za mojim vodnjakom?«

»Tretjo noč...«

»Ti je težko?« vpraša sosed popolnoma blago...

»Tudi ti si se oženil... pomagaj, če imaš srce...«

»Imam srce,« pravi sosed...

»Potem me pusti, da odnesem vodo...«

»Ali ne moreš počakati dežja?... Mogoče bo deževalo še noč...«

»Ne morem... pusti me, če imaš srce...«

Sosed je bil tako jasen, kot pred desetimi dnevi, ko še nihče ni govoril o vodi...

»Tako rad bi spal z ženo, da ne moreš potrpeti?...«

»Saj vidiš...«

»Noče brez vode?«

»Niti slišati noče...«

»Ti pa ne moreš potrpeti; boš prvič spal z žensko...«

»Prvič...«

Sosed je bil že navaden človek. Strah je izgubil...

»Če je tako, potem pojdi k moji ženi... Dajem ti svojo ženo... Njej ni za vodo, ali je ali je ni... Veš, kako jo imam rad... Saj sva se komaj poročila... Vzemij mojo ženo. Pojdi spat z njo. Dajem ti ženo, razumeš, toda vode ti ne morem dati...«

Sosed ni bil več jasen... Nekako se je vtapljal v mesečino.

Toda glas mu je bil visok. Visok...

za oddih in razvedrilo

Precej dolgo traja, preden prideš gor, je premišljeval Richard Howell. Direktorske sobe so bile v osemindesetem nadstropju nebotačnika, toda Howell, ki je udobno sedel v dvigalu, ni mislil na razdaljo med zemljo in svojim uradom. Spominjal se je težkih let, ko je še bil majhen, nepomemben nameščenec, in na pot, ki ga je pripeljala na položaj drugega po vrstnem redu v tem ogromnem stroju. Na hodniku je priskakljala mimo njega tajnica generalnega direktorja. Miss Trayner je nosila srebrni vrč, napolnjen z vodo in ledom. Generalni direktor si je rad s tem izpiral grlo po pomirjevalnih tabletah:

— Šef je zaseden. Poklicala vas bom takoj, ko bo prost, — je rekla Miss Trayner, še preden je Howell spregovoril.

Howell je vrgel torbo na pisalno mizo, sedel v naslonjač in se obrnil proti oknu. Spodaj, na pločniku so se pomikale kolone drobnih mravelj. Ljudje so dirjali za posli in časom.

Sylvia, njegova žena je prav gotovo sedela v njuni vili in premišljevala o tem, kako je on več ne ljubi. Živela sta drug poleg drugega kot tujca.

Vse to se je motalo po glavi Richardu Howellu. In še nekaj: bližnja smrt Georga Payna, Sylviinega očeta. Bil je Richardov predstojnik, generalni direktor firme »Payne«, ki je letno zaslužila težke milijarde.

Howell se je že popolnoma prilagodil tej misli. Bližnja smrt starega se je že zakoreninila v njegovih možganih, da je postala vedno bolj resnična: kadar se je pogovarjal s poslovnimi partnerji, kadar je večerjal s Sylvio, celo takrat, ko so se njegove ustnice dotikale Evinih zlatih las... Pri Evi je lahko pozabil... vsaj za nekaj časa.

Smrt ni bila več v Howellovih rokah. Kot zaročnik, ki je postavil svojo past, je sedaj lahko še samo čakal. Čakal, da bo njegov tast jemal iz stekleničke aspirin za aspirinom. Dokler končno ne bo prišel do tiste prave tablete, ki je videti kot vse ostale,

pa bo vendar povzročila, da bo njegovo srce prenehalo biti.

Howell se je naslonil. Nihče se ne bo začudil nad tem naglim srčnim napadom, kajti zdravniki so Paynu prerokovali nekaj podobnega, samo Howell ni hotel čakati.

Ko se bo to končno zgodilo, bo tolažil Sylvio. Še mu je bila potrebna. Še leto, dve in potem ne bo več potreboval niti Sylvie, niti njenih glasov na letni skupščini.

Howell je pretegnil svoje mišičasto telo in spregovoril v mikrofon: — Miss Brewster, lahko pripeljete obiskovalce.

Menil se je, sklepal posle, telefoniral, toda stalno je pazil, da je bil videti hladni in miren, da bi nihče ne opazil vse večje napetosti, ki ga je prevzemala.

Pokličite mojo ženo — je rekel tajnici. Drugače ni nikoli hodil opoldne domov, toda danes je hotel povabiti Sylvio na kosilo. Bilo je važno, da bo poleg njega.

Čez nekaj minut je sporočila tajnica: — Vaša žena se ne javi.

Howell se je spomnil, da je Sylvia pri zajtrku omenila, da bo nekam šla. Seveda je ni poslušal, ker je prebiral borzna poročila v »Wall Street Journalu«. Sedaj mu je v ušesih spet zvenel Sylviin glas. Bil je razdražen — in pretresen.

Vgriznil se je v ustnico. Eval Gotova je Sylvia zvedela, da jo vara z Evo. Nenadoma

Donald Emerson:

Kot da je mrtev

ma se je spomnil, da ga je Sylvia včasih čudno gledala. Začel se je nervozno sprehajati. Žena ga sedaj ne bi smela zapustiti. Ne sedaj. Samo z njo bi lahko dobil Paynov denar.

Ko je vstopila Miss Brewster s pošto, je naročil: — Poskušajte še enkrat poklicati mojo ženo!

Miss Brewster ga je začudeno pogledala: — Toda Mr. Howell, vaša soproga je v Paynovi sobi. Pravkar sem jo videla.

Howell je težko obvladal svojo prepredenost. — Kaj...? Dobro, pokličite jo, ko bo odhajala.

Howell je postajal vedno bolj živčen. Njegovi koraki so bili vedno hitrejši. Od stene do stene je meril svojo veliko sobo: — Kaj ve Sylvia o Evi? Ali bo o tem govorila staremu? Sedaj, ko je bil tik pred ciljem?

Miss Brewster je pomolila glavo skozi vrata: — Pridite Mr. Howell, — je zajecjajala. — Hitro... hitro...

Videti je bilo, kot da se bo vsak hip onesvestila.

— Kaj pa je? je kriknil Howell.

— Pridite hitro! — je ponovila.

Medtem ko se je s trdnimi koraki približeval pisarni, je zaslísal Miss Trayner, kako je telefonirala: — Pokličite hitro dr. Mortona! Pokličite tudi rešilni avto!

Howell je nekaj časa okleval, toda potem je pritisnil na kljuko. Poskušal si je predstaviti, kaj se dogaja. Odrinil je vrata. Payne je preklinjal in stal poleg kavča, na katerem je bila Sylvia. Njen plašč so ji zvlili v blazino in položili pod glavo.

Howell je izpustil kljuko. Stal je kot pribit med podboji. Payne ga je prestrelil s svojim ostrim pogledom. Tedaj je zaslísal stokanje s kavča. Nekaj ni bilo v redu s Sylviinim dihanjem.

Skočil je k njej. Nenadoma mu je bilo vse jasno. Sylvia je prišla k očetju — postala ji je slabo in je vzela eno očetovih tablet in to točno tisto, ki jo je vtihotapil v stekleničko.

— Sylvia! Sylvia!

Odgovora ni bilo. Ni ga več spoznala. Solze so mu privrele na oči. Nekoč je ljubil to žensko. In sedaj je nenadoma spoznal, kako lepa je še bila.

Toda bilo je prepozno. Izgubil je svojo igro. Izgubil je vse. Ves načrt je propadel.

Dr. Morton se je pojavil in Howell se mu je naglo umaknil. Zdravnik ji je odpel bluzo in začel prisluškovati srčnim utripom. Toda kmalu je odložil stetoskop in žalostno zmajal z glavo.

Z dvema velikima korakoma je bil Payne pri vratih, zaprl jih je in zaklenil. — Poklicaj sem policijo — je rekel hladno.

Policijo? — je zajecjajal Howell.

— Ti si jo ubil, ti...

— Kaj? — je zatulil Howell.

— Vedela je, da si jo varal in našla je stekleničko s strehinom. Hotela se je ločiti, toda bala se je, da si boš kaj storil. — Paynov obraz se je grenko raztegnil. — Nikoli ni pomislila, da je bil strup namenjen njej!

— Toda Sylvie danes sploh nisem videl. Jaz...

Nekdo je potrkal na vrata. Payne je stopil proti njim in jih odklenil. Vrata so se odprla. Misli ti moral na vrata, ki se bodo vedno bolj odpirala. Na vrata zapora. In potem — na dvojnica vrata plinske celice.

Predem so se policisti zrinili v urad, je Richard Howell odprl okno. — Koliko časa bom porabil do tal? — je pomislil.

Potem je skočil. Osemindeset nadstropij globoko.

DOMISLICE

Od vsega, kar imamo, je resnica najdragocenejša — zato skoparimo z njo. (Mark Twain)

Nisem posebno bistroumen, imam le dar potrpežljivega razmišljanja. (Isaac Newton)

Jaz se v vsem pokorim naravi in ji nikdar ne bi hotel ukazovati. Edina moja ambicija je v tem, da sem ji suženjsko zvest (A. Rodin)

Ze pred nekaj tedni, ko je povsod še ležal sneg, se je na nogometnih igriščih spet začel boj za točke, ki so tolikega pomena za vsako moštvo, saj odločajo o tem, kakšno me-

sto na prvenstveni lestvici si bo osvojila posamezna ekipa. Tudi v vseh avstrijskih nogometnih ligah se zdaj vrstijo tekme in so poročila o tem dogajanju izpodrinila novice o smučarskih tekmovanjih, ki se poslavljajo na pomladanskem snegu.

V prvi zvezni ligi je trenutno opaziti nezadržan polet ekipe LASK, ki kot »provincionalno« moštvo po dolgih letih spet zavzema mesto prav na vrhu lestvice. Na drugem mestu sledi jesenski prvak Austria, ki je morala že v sedanjem pomladanskem tekmovanju zabeležiti toliko neuspehov, da si je močno pokvarila svoj vodilni položaj.

Na Koroškem vodijo v deželni ligi z enakim številom točk ekipe VSV, KAC in Magdalen. Atletiki so si pridobili rezervnega igralca novosadske Vojvodine Beljina, ki je v prvih prijateljskih tekmah zapustil tako dober vtis, da se zanj poteguje tudi celovška Austria. Pač pa Beljin trenutno še ne more nastopiti v prvenstvenih srečanjih, ker iz Novega Sada še ni dobil izpisnice.

NAMIZNI TENIS

AVSTRIJSKI ŠPORTNIKI NA JESENICAH

Pred nedavnim je pri jeseniškem namizno teniškem klubu gostoval namizno teniški klub iz Badena pri Dunaju. Stiki med obema kluboma so že stari in utrjeni ter je prišlo ob tej priložnosti v domu Partizan na Jesenicah do jubilejnega srečanja. Pomerile so se štiri moške in 2 ženski ekipi ter se končno razšle z neodločenim rezultatom 13:13. V posameznih ekipah so bili doseženi naslednji rezultati:

- moški:
1. ekipa Jesenice-Baden 1:5
 2. ekipa Jesenice-Baden 5:2
 3. ekipa Jesenice-Baden 3:0
 4. ekipa Jesenice-Baden 3:0
- ženske:
1. ekipa Jesenice-Baden 1:3
 2. ekipa Jesenice-Baden 0:3

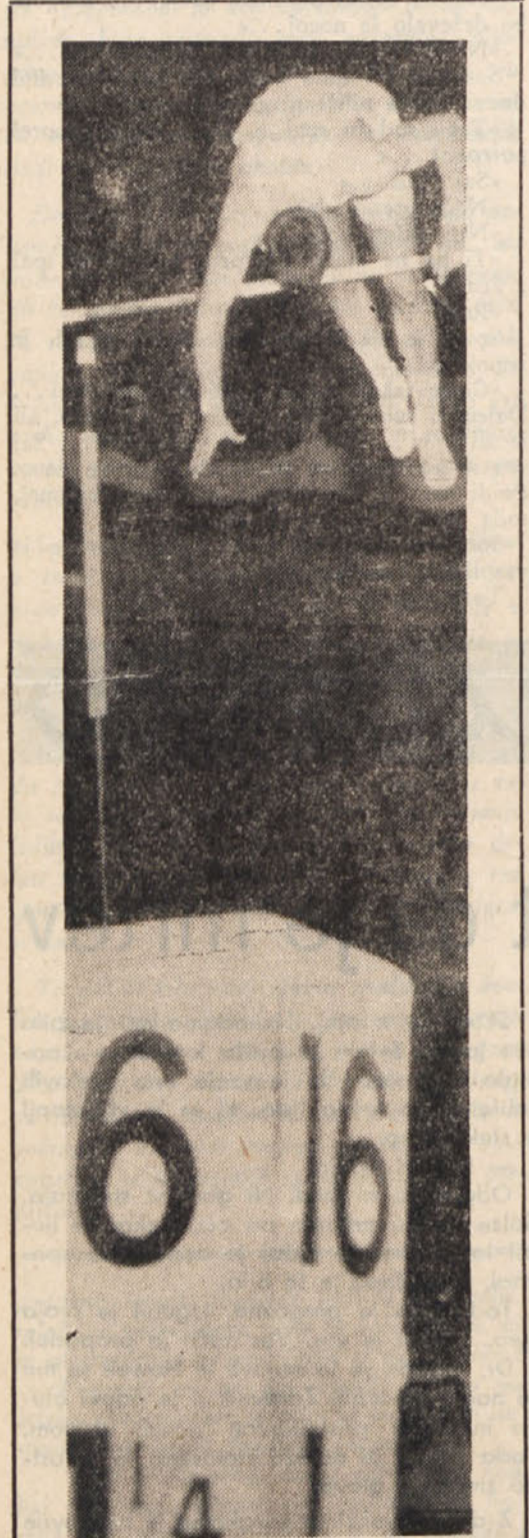
Tudi ob tej priložnosti je bila poudarjena želja po nadaljnjem utrjevanju športnih stikov in so avstrijski športniki povabili Jeseničane na povratno srečanje v Baden pri Dunaju.

ATLETSKO TEKMOVANJE V LENINGRADU

Na tekmovanju najboljših sovjetskih atletov v pokritih prostorih je bilo ob zaključku doseženih več prav dobrih rezultatov. Krasovski in Petrenko sta skočila s palico 4,30 m, Konfrasov je vrugal kladivo 64,15 m, Terovanesjan je skočil v daljino 7,80 m, Boljšov pa je skočil v višino 210 cm.

Močna sadna drevesca in ribeze nudi drevsavnica

MARKO POLZER
pošta Št. Vid v Podjuni
St. Veit im Jauntal

Američan Uelses je trenutno najboljši svetovni skakalec s palico. Na sliki ga vidimo pri skoku, ko je dosegel fantastični svetovni rekord 4,89 m.

Ta teden vam priporočamo!

- Alojz Rebula: **VINOGRAD RIMSKE CESARICE** novele znanega primorskega pisatelja, ppl. 288 str. 24 šil.
- Tone Seliškar: **NASEDLI BROT** globoko življenjski roman v novi izdaji, ppl. 344 str. 60 šil.
- Ignazio Silone: **VINO IN KRUH** roman znanega italijanskega pisatelja, ppl. 304 str. 25 šil.
- Eva Lips: **INDIJANCI** zanimiva zgodba o zgodovini in usodi Indijancev, ppl. 380 str. 34 šil.
- Jack London: **MARTIN EDEN** mojstrsko delo pisatelja, polno življenjskih resnic, prepojeno z globokim humanizmom, ppl. 296 str. 46 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnaslika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nale — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 31. 3.: 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Komorna glasba — 14.15 Pozdrav nale — 15.30 Roman — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Priljubljene melodije — 18.45 Pastro mešano — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Glasbeni slavnostni tedni.

Nedelja, 1. 4.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Popevke, da danes že nepozabljene — 11.00 Domovina Avstrija — 12.00 Nedeljska glasbena promenada — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nale — 17.05 Melodije ob pelih — 19.30 Sport — 20.15 Radijska igra — 21.15 Dunajski pozdrav.

Ponedeljek, 2. 4.: 8.15 Glasba mojstrov — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koroški knjižni količek — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Popoldanski koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.55 Zvečer že veseli... — 20.30 Radijska igra.

Torek, 3. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Koncert — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 Radijska igra.

Sreda, 4. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Komorna glasba — 13.05 Glasba po kosilu — 13.30 Ma'ha melodija — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Predstavljam vam — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Glasba, ki nam dopade — 18.15 Pomož vsakdo potrebuje — 20.15 Orkestrski koncert.

Četrtek, 5. 4.: 8.15 Orkestrski koncert — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Posebej za vas — 16.00 Non stop-glasba — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Oddaja za delavce — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 6. 4.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Igra orkestrer radia Celovec — 13.05 Paje in igra družina Engel — 15.00 Klavir v ritmu — 16.00 Glasba na tekočem traku — 17.10 Koncert — 18.15 Pastro mešano — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Halal Teenagerij!

DRUGI PROGRAM

Sobota, 31. 3.: 6.10 Z glasbo v dan — 7.20 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Pet minut agrarne politike — 15.15 Glasba na tekočem traku — 17.10 Koncertna ura — 18.25 Veselo igranje — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Vseh devet! — 21.15 Pariški ABC — 23.10 Operetni koncert.

Nedelja, 1. 4.: 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.10 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Koncert dunajskih filharmonikov — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Pripovedke — 15.00 Glasba Richarda Straussa — 16.00 Glasba na tekočem traku — 19.00 Teden dni svetovnih dogodkov — 19.30 Popevke — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 20.45 Na lepi modri Donavi — 21.15 Tisoč pisanih not.

Ponedeljek, 2. 4.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Za prijatelje opernih melodij — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Glasba za delopust — 19.30 Orkestrski koncert — 22.15 Zaljubljene melodije.

Torek, 3. 4.: 6.10 Z glasbo v dan — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.30 Znani orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Življenje se začne pri šestdesetih — 17.10 Kulturne vesti — 18.00 Samo zate — 19.30 Orkestrski koncert — 20.30 Dunaj, prekrasno mesto.

Sreda, 4. 4.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opere — 15.00 Šolska oddaja — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Domači zdravnik — 18.00 Zveneči mozaik — 19.30 Štirje proti štirim — 20.00 Opernelna glasba.

Četrtek, 5. 4.: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Pastro mešano — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 14.10 Znani orkestri — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Glasba za delopust — 20.30 Iz filmov in revij.

Petek, 6. 4.: 7.20 Jutranja glasba — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelje resne glasbe — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Glasba iz Kanade — 16.00 Otroška ura — 16.30 Odoba na pihala — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba za delopust — 19.30 Radijska igra — 20.55 Sinfonia parabolica.

Slovenske oddaje

Nedelja, 1. 4.: 7.30 Duhovni nagovor. — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 2. 4.: 14.15 Poročila, objave. Pregled spreda. — Koroške pesmi in viže — 18.00 Umestnostni spomeniki na Koroškem.

Torek, 3. 4.: 14.15 Poročila, objave. — Na zapečku. Sreda, 4. 4.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želita, zaigrama. — Hišna imena v okolju nekdanje humpertike graščine na Koroškem.

Četrtek, 5. 4.: 14.15 Poročila, objave. — „Zvenijo mi orglice...“

Petek, 6. 4.: 14.15 Poročila, objave. — Pogled v sodobno svetovno slovstvo.

Sobota, 7. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.25 S Cerkvijo skozi post.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

— 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza
Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik

Sobota, 31. 3.: 8.00 Pisani glasbeni spored — 8.05 Postarček v mladinski glasbeni redakciji — 8.40 Majhni zabavni ansambli — 9.45 Z rogom na lovu — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Boris Kovačič s svojim ansamblom — 11.30 Do dvanaestih ob vedri glasbi — 12.05 Kmečka godba — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.30 Za zabavo in razvedrilo — 14.05 Skladbe o mestih in

deželah — 14.35 Voščila — 15.20 Napolki za turiste — 15.25 Veliki zabavni orkestri — 15.40 Moški komorni zbor iz Celja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.50 Gitara in mandoline — 18.10 Nekaj prizorov iz Dvorakove Rusalka — 18.45 Okna v svet — 19.05 Zdaj pa kar po domače — 20.00 Veseli uvodni fakti — 20.50 Melodije za prijeten konec tedna.

Nedelja, 1. 4.: 6.00 Za dobro voljo — 8.00 Mladinska igra — 9.05 Z zabavno glasbo v novi feden — 9.48 Partizanski samospevi Janeza Kuharja — 10.00 Se pomni! tovariši — 11.30 Nedeljska repertoarja — 11.50 Nekaj melodij za dober tek — 12.05 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Vesele slovenske narodne — 14.15 Voščila — 15.15 Zveneče kaskade — 15.30 V nedeljo popoldne v operi — 16.20 V prijateljskem razpoloženju — 17.05 Koncert v ritmu — 17.15 Radijska igra — 19.05 Razni orkestri — razni stili! — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite melodijo tedna — 20.45 Iz albuma orkestra Raphaela — 21.45 „V soju zvezd“.

Ponedeljek, 2. 4.: 8.05 Naši solisti v popularnih operah — 8.35 Glasbeno srečanje — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Naš zabavni kaleidoskop — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Celrt ure z Zadovoljnimi Kranjci — 11.35 Pevske tar instrumentalne miniaturre — 12.05 Trio Slavka Avsenika — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Do dveh pa v zabavnem tonu — 14.00 Orkestralne rapsodije — 14.35 Voščila — 15.20 Violina in viola — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 55 minut za ljubitelje operne glasbe — 18.10 Ko na zemljo pada mrak... — 20.00 Glasbena skrinja — 20.45 Kulturni glasbo — 21.00 Simfonični koncert Orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 3. 4.: 8.05 Gorenjski vokalni oktet — 8.25 Naš zabavni kaleidoskop — 8.55 Radijska šola — 10.15 Izberite melodijo tedna — 11.00 Kvarlet Jožeta Privkara — 11.30 Iz slovenskega opernega repertoarja — 12.05 Slovenske narodne pesmi — 12.25 Melodije ob 12.25 — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Z narodnimi pesmimi od Triglava do Ohrida — 13.50 Nekaj melodij za godala — 14.35 Šopek samospevov Hrabroslava Volariča — 15.20 Lahka glasba z orkestrom Gabriele — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Izbor iz Čajkovskega — 18.10 Količek za mlade ljubitelje glasbe — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Zabavni orkestri — 20.00 Pol ure z zborom Slovenske filharmonije.

Sreda, 4. 4.: 8.05 Naš zabavni kaleidoskop — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Pesem, ples in so-

1. aprila zopetna otvoritev

Balkanske specialitete

srečanje za razvijane okuse
mednarodna kuhinja

Bekštanjska gostilna - penzion

(Finkensteiner Gasthof - Pension)
nasproti postaje Bekštanj

kuhinski šef Alojz ROBIČ

tel. (0-42-42) 53-92

nata Dvoraka — 10.15 Od tod in ondod — 11.15 Človek in zdravje — 11.25 Zelimo vam dober tek — 12.05 Ob zvokih Veselih planinarjev — 13.30 Dvospevi iz Verdi-jevih oper — 14.35 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Soferjem na pot — 17.50 Dve skladbi z orkestrom Raphaela — 18.40 Inter-ludij za harfo — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Veliki zabavni orkestri tega tedna — 20.00 Naš variete — 21.00 „Amelija gre na ples“, komična opera — 22.15 Po sve-tu jaza.

Četrtek, 5. 4.: 8.05 Plesni ritmi s koncertnega in opernega odra — 9.25 Ciganski napevi z orkestrom Toku Harvalth — 11.00 Pogovor flav'e in lagola — 11.30 Arije iz malo znanih oper — 12.05 Kvintet bratov Avsenik — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Narodne pesmi jugoslovanskih narodov — 13.50 Operetni napevi in ritmu — 14.35 Voščila — 15.20 Izlet na Havaje — 15.30 Turistična oddaja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.10 Od harmonike do orkestra — 18.45 Kulturna kronika — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Zabavni orkester Frank Pourcel — 21.00 Literarni večer.

Petek, 6. 4.: 8.05 Naš zabavni kaleidoskop — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Količek za mlade ljubitelje glasbe — 10.15 Od tod in ondod — 11.00 Tri arije iz Meyer-beerovih oper — 12.05 Paje Slovenski oktet — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lapa melodije — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 V narodnem tonu — 13.45 Zabavni orkester Frank Chacksfield — 14.35 Odlomki iz opere „La Boheme“ — 15.20 Chopinovi valčki in nokturni — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Trije skladatelji, trije koncerti — 18.10 Doma-či napevi — 19.05 Iz pristanišča do pristanišča z orkestrom Las Baxler — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 20.15 Tedenski zunanjo-politični pregled — 20.30 Klavirska in zbaravska glasba — 20.55 Majhen koncert Hollywoodskega simfoničnega orkestra — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Ob zvokih zabavne glasbe.

TELEVIZIJA

Sobota, 31. 3.: 17.00 Konjske dirke za Veliko nagrado — 20.10 Kratki film — 20.20 „Glasba iz vsega sveta“.

Nedelja, 1. 4.: 17.00 Za otroke od pelih let — 18.00 Oddaja za mladino — 18.30 Sedem dni dogajanja — 20.15 Prenos iz nemške televizije.

Ponedeljek, 2. 4.: 19.35 Za filateliste — 20.20 Kratki film — 20.30 Aktualni sport — 20.50 „Enaindvajset“.

Torek, 3. 4.: 19.35 Televizijska kuhinja — 20.20 Kratki film — 20.30 Varnost v gorah — 21.00 „Pregrešni angeli“.

Sreda, 4. 4.: 15.00 Nogometna tekma Anglija-Avstrija — 17.00 Za otroke od pelih let — 19.55 Tik pred osmo — 20.20 Kratki film — 20.30 Čuda živalskega sveta.

Četrtek, 5. 4.: 19.35 Sport — 20.10 Kratki film — 20.20 Prenos iz nemške televizije — 22.15 Angola, potovanje v vojno — 22.45 Čestni predor skozi Alpe.

Petek, 6. 4.: 19.30 Slika iz Avstrije — 20.15 Kratki film — 20.30 Kaj mislite o tem? — 21.05 „Jeklena mreža“, kriminalni film.